

Miljökonsekvensbeskrivning samrådshandling

Dp Torpa 1:72. Ydre kommun

OM RAPPORTEN:

Titel: Miljökonsekvensbeskrivning, Dp Torpa 1:72. Ydre kommun.

Version/datum: 2023-03-08

Rapporten bör citeras enligt följande: Andersson, A. och Carlsson, A. (2023). *Rapportens titel*. Calluna AB.

Foton i rapporten: © Calluna AB där inget annat anges.

Omslag: bilden föreställer en ekhage i planområdet (Foto av: Tobias Noborn).

OM UPPDRAGET:

På uppdrag av: Ydre kommun (Adress: Torget 4, 573 74 Ydre)

Uppdragsgivarens kontaktperson: Ante Lundgren, Planarkitekt Ydre kommun.

Utfört av: Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)
Adress huvudkontor: Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

Projektledare: Mova Hebert (Calluna AB)

Rapportförfattare: Amanda Andersson, Anders Carlsson (Calluna AB) Linda Wedblad (Radar).

Kartproduktion: Julia Löv (Calluna AB)

Kvalitetssäkring: Marie Kristoffersson (Calluna AB)

Callunas interna projektkod: KKE0056

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	7
1.1 Bakgrund och syfte.....	7
1.2 Allmän beskrivning av området	9
1.3 Områdesskydd och riksintressen.....	10
2 Planer och program	11
2.1 ÖP 2013	11
2.2 Fördjupad översiktsplan 2004	11
2.3 Detaljplaner och områdesbestämmelser	12
2.4 Ydre naturvårdsprogram 2013.....	12
2.5 Ydre kulturarvsplan 2012.....	12
2.6 Vindkraftsplan Ydre kommun 2012.....	12
3 Metod	13
3.1 Miljökonsekvensbeskrivningens syfte.....	13
3.2 Metod för bedömning.....	13
4 Avgränsningar	14
5 Planförslag och alternativ	15
5.1 Huvudalternativ – planförslaget	15
5.2 Platsval – tidigare planförslag och prövningar	17
5.3 Miljöhänsyn tagen i detaljplan	17
5.4 Nollalternativ/Framskrivet nuläge	17
6 Miljökonsekvenser	18
6.1 Avstämning mot riksintressen.....	18
6.2 Naturmiljö inkl. biotopskydd & arter	20
6.3 Kulturmiljö.....	32
6.4 Friluftsliv och rekreation.....	34
6.5 Vattenmiljö inkl. MKN	35
6.6 Dagvatten.....	38
6.7 Landskapsbild	42
6.8 Jordbruksmark.....	46
7 Kumulativa effekter	51
8 Uppfyllelse av miljömål	51
9 Samlad bedömning	54
10 Uppföljning	55
11 Referenser	56
Bilaga 1 – Översiktsplan 2013	58
Bilaga 2. Metod för konsekvensbedömning	59

Sammanfattning

Enligt 6 kapitlet 3 § miljöbalken (MB) ska kommunen göra en strategisk miljö-bedömning när en detaljplan eller ett program ska upprättas eller ändras. Om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning göras.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) ska definiera, beskriva och bedöma den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra.

Avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen har gjorts i samråd med länsstyrelsen.

Ydre kommun planerar för att möjliggöra bostadsbebyggelse i strandnära läge längs med Sommens västra strand, vilket är i enlighet med kommunens översiktsplan 2013.

Syftet med detaljplanen är att reglera nuvarande markanvändning samt möjliggöra för ny bostadsbebyggelse på fastigheten Torpa 1:72 i Ydre kommun. Planområdet är beläget i ett utpekad LIS-område (landsbygdsutveckling i strandnära läge) i kommunens översiktsplan (2013) och syftet med detaljplanen är även att upphäva strandskyddet inom delar av planområdet.

Förutsättningar

Planområdet består av ett 21 hektar stort område varav 4,8 ha utgörs av vattenområde. Marken inom planområdet utgörs till stor del av kalhygge, mindre skogsbestånd, jordbruksmark och en större ekhage.

Detaljplanens genomförande har bedömts medföra risk för betydande miljöpåverkan och därmed har en miljöbedömning genomförts och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har upprättats. Miljökonsultföretaget Calluna AB fick i uppdrag att genomföra denna miljökonsekvensbeskrivning. Calluna utförde även en naturvärdesinventering (NVI), en fågelinventering samt en fladdermusinventering i området. Utifrån den kunskap som framkommit under inventeringen, har kommunen sedan anpassat planförslaget för att tillvarata och utveckla områdets naturvärden.

De miljöaspekter som konsekvensbedömts är naturmiljö inklusive arter och biotopskydd, kulturmiljö, friluftsliv och rekreation, MKN och vattenmiljö, landskapsbild samt jordbruksmark. I tabellen nedan redovisas en samlad konsekvensbedömning i och med planens genomförande.

En samlad bild av planens miljökonsekvenser illustreras i tabellen nedan.

Tabell 1 Samlad bedömning av miljökonsekvenser enligt teckenförklaring nedan.

Positiva	Inga	Marginellt negativa	Små negativa	Måttligt negativa	Stora negativa	Mycket stora negativa

Teckenförklaring för bedömning av miljökonsekvenser.

Miljöaspekt	Nollalternativ	Aktuellt planförslag
Naturmiljö	Neutral konsekvens	Måttliga konsekvenser
<i>Biotopskydd</i>	Neutral konsekvens	Små konsekvenser
<i>Växter</i>	Neutral konsekvens	Inga eller små positiva konsekvenser, om skadebegränsande åtgärder följs.
<i>Fåglar</i>	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
<i>Fladdermöss</i>	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
Kulturmiljö	Neutral konsekvens	Måttliga konsekvenser
Friluftsliv och rekreation	Neutral konsekvens	Neutral konsekvens
Landskapsbild	Inga konsekvenser	Marginellt negativa
Jordbruksmark	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
Dagvatten	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
MKN och vattenmiljö	Marginellt negativa	Små - måttliga konsekvenser

Den övergripande bedömningen av påverkan från ny detaljplan är att med redan genomförda anpassningar och med genomförda föreslagna skyddsåtgärder kommer de lokala miljökonsekvenserna att begränsas till liten eller måttlig negativ konsekvens för i stort sett samtliga betydande miljöaspekter. För friluftslivet kommer negativ och positiv konsekvens att ta ut varandra och resultera i en neutral bedömning.

De kumulativa effekterna är antingen svårbedömda eller mer tydligt negativa - vi saknar exempelvis underlag för att kunna bedöma hur aktuell detaljplan tillsammans med andra exploateringar nu och på sikt kan komma att påverka bevarandestatus för särskilt känsliga arter. För riksintresset för friluftsliv finns risk för betydande negativa konsekvenser om flera av de i ÖP utpekade LIS-områdena exploateras och bidrar till att de unika kvaliteterna för riksintresset försämras eller helt förloras, exempelvis upplevelsen av vild natur, tystnad och avskildhet. Samtidigt kan det finnas ett värde i att koncentrera exploateringar till vissa delar av sjön för att kunna erbjuda olika typer av samhällsservice samtidigt som andra delar behålls helt opåverkade.

En övergripande analys av påverkan på riksintresset och till det knutna betydande miljöaspekter rekommenderas därför i den fortsatta planeringen liksom samordning med andra till Sommen gränsande kommuners planarbete.

I nollalternativet sker ingen exploatering och planområdet kommer att vara opåverkat. Ingen ökad tillgänglighet för friluftslivet kommer att ske men samtidigt behålls kvaliteter som orörd natur, läsbarhet i landskapet etcetera. Det är dock troligt att exploatering i stället kommer att ske av något av de andra utpekade LIS-områdena varför likartade konsekvenser men på annan plats kommer att uppstå.

1 Inledning

Enligt 6 kapitlet 3 § miljöbalken (MB) ska kommunen göra en strategisk miljöbedömning när en detaljplan eller ett program ska upprättas eller ändras. Den strategiska miljöbedömningens första steg, enligt 6 kapitlet 5–6 §§ MB, är att undersöka om genomförandet av detaljplanen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om så är fallet ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) göras.

Om en verksamhet enligt 7 kapitlet 28a § MB kräver tillstånd eller om planen förutsätter verksamhet enligt miljöbedömningsförordningen (2017:966) 2 §, punkt 2 och 6 § eller bilagan till denna förordning antas planen alltid medföra en betydande miljöpåverkan.

Genomförandet av en detaljplan antas alltid medföra en betydande miljöpåverkan om planområdet får tas i anspråk för de ändamål som anges i 4 kapitlet 34 § plan- och bygglagen (PBL). Miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats i enlighet med miljöbedömningsförordningen (2017:966). Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) ska definiera, beskriva och bedöma effekterna av den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra. Miljökonsekvensbeskrivningens innehåll regleras i miljöbalkens 6 kapitel 12 och 13 §§.

1.1 Bakgrund och syfte

Syftet med detaljplanen är att reglera nuvarande markanvändning samt möjliggöra för ny bostadsbebyggelse på fastigheten Torpa 1:72 i Ydre kommun. Detta överensstämmer med Ydre kommuns översiktsplan från 2013. Planområdet är beläget i ett utpekat LIS-område (landsbygdsutveckling i strandnära läge) i kommunens översiktsplan (2013) och syftet med detaljplanen är även att upphäva strandskyddet inom delar av planområdet.

Planområdet är beläget vid Sommens västra strand, omkring 2,5 km från Torpa kyrkby och 3,5 km från Hestra (se Figur 1 och 2). De närmsta tätorterna utgörs av Österbymo och Tranås. Planområdet omfattar 21 hektar varav 4,8 ha utgörs av vattenområde.

Figur 1. Översiktlig karta planområdet Bianåset, Ydre kommun.

Ydre kommun antog 2018 en detaljplan med motsvarande syfte och omfattning som denna plan. Planen överklagades och Mark- och miljödomstolen (P3753-18) fann att den verksamhet som medgavs i planen har risk att medför en betydande miljöpåverkan och upphävde planen. Mark- och miljööverdomstolen (P1023-19) fann att inga skäl fanns att ge prövningstillstånd så beslutet om att planen upphävdes stod därmed fast.

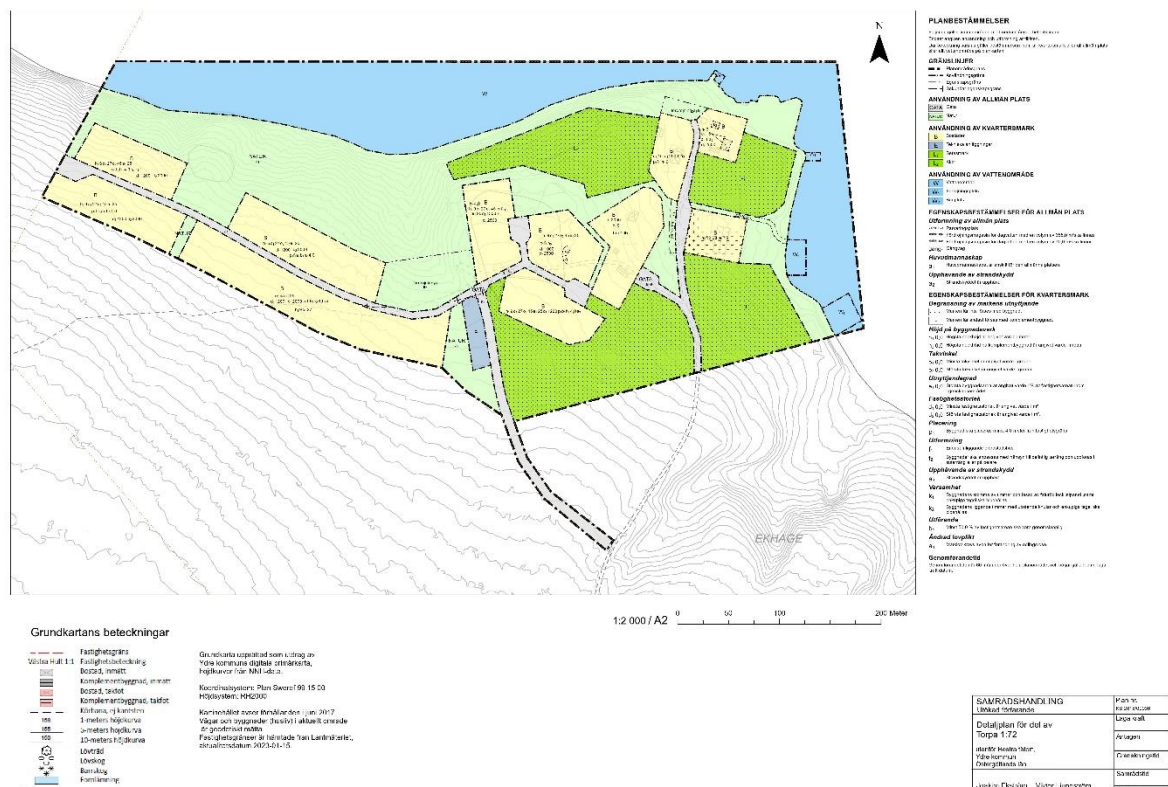
Calluna fick av Ydre kommun i uppdrag att leda en miljöbedömningsprocess för DP Torpa 1:72 och ta fram en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). MKB:n har tagits fram enligt 6 kap 11–19 §§ MB. Arbetet påbörjades under våren 2021. Processen med miljöbedömning har skett i

samverkan med Ydre kommun och Metria, vilka har tagit fram planhandlingarna på uppdrag av kommunen.

Ydre kommun har pekat ut Bianäset som LIS-område i den kommunala översiktsplanen från 2013. LIS-områden utmed Sommens strand runt Torpa kyrkby kan öka tillgängligheten till stranden för allmänheten samt skapa attraktiva bostäder nära service och allmänna kommunikationer.

Motiven för landsbygdsutvecklingen för planområdet är att Torpa kyrkby med omgivning har goda förutsättningar att utveckla en långsiktig hållbar och attraktiv bondemiljö för såväl permanent- som fritidbonde och flera boenden kan öka underlaget för service i Ramfall och Hestra. Vidare kan ett utnyttjande av stranden för rekreation och turism i anslutning till cykelleden mellan Torpa kyrkby och Bianäset främja en långsiktig utveckling av Torpabygden.

Eftersom planområdet inte berörs av några tidigare planer eller områdesbestämmelser har kommunen bedömt att förutsättningarna och genomförandefrågor ska utredas i en detaljplan.

Figur 2. Planförslag som i huvudsak ska miljöbedömas. Detaljplan Torpa 1:72, Bianäset, Ydre Kommun. Källa: Ydre kommun 2023-03-06.

1.2 Allmän beskrivning av området

Området Bianäset ligger vid Torpafjärdens sydvästra strand i sjön Sommen, omkring 2,5 km från Torpa kyrkby och 3,5 km från Hestra (se Figur 1). De närmaste tätorterna utgörs av Österbymo och Tranås med dryg 2 mil respektive 15 km till dessa.

Sjön och landskapet omkring Sommen är på flera sätt en unik miljö. Landskapet som omger sjön uppvisar en storslagen och sällsynt vacker sydsvensk naturtyp med ett artrikt växtliv på grund av de omväxlande terräng och näringsförhållandena. Sjön har ett klart vatten och hög

vattenkvaliteten. Som en djup och näringsfattig klarvattensjö har Sommen goda förutsättningar som livsmiljö för en särpräglad och mycket värdefull fisk och fågelfauna (Länsstyrelsen Östergötland 2013).

Planområdet berörs inte av några tidigare planer eller områdesbestämmelser. Inom planområdet förekommer tre privata bostadsfastigheter med fem befintliga bostadsbyggnader, sex komplementbyggnader samt en brygga. Befintliga byggnader ligger inom strandskyddsområde.

Marken inom planområdet utgörs till stor del av kalhygge, mindre skogsbestånd, jordbruksmark och en större ekhage.

Enligt SGU:s jordartskarta består områdets geologi av morän på fasta friktionsjordar samt ett tunt lager med isälvsediment på morän (Figur 3). Befintliga marknivåer i området varierar mellan +148 och +164 (RH2000).

Grundvattenytan i området kan antas vara starkt styrd av den närliggande sjön Sommen. En geoteknisk undersökning har tagits fram i samband med planen och visar att markförhållandena i området är goda.

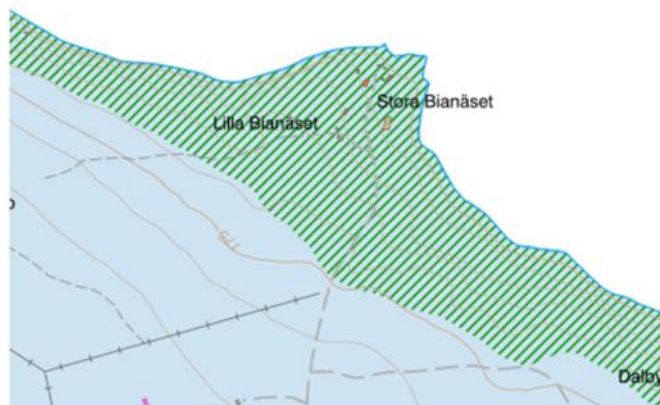
Befintlig bebyggelse är belägen på relativt plan mark medan resterande område lutar ner mot sjön Sommen.

1.3 Områdesskydd och riksintressen

Planområdet omfattas riksintressen.

Sjön Sommen omfattas av riksintresse för både naturvård och friluftsliv 3 kap. 6 § miljöbalken. Som grund för värdet naturvård ligger sjöns höga vattenkvalitet och det storslagna landskapet runt sjön samt dess rika fisk- och fågelfauna (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

Planområdet ligger även inom Försvarmaktens riksintresse för område med särskilt behov av hinderfrihet enligt 3 kap 9 § miljöbalken. Inom områden med särskilda behov av hinderfrihet kan objekt högre än 20 meter medföra påtaglig skada på verksamheten som bedrivs inom området.

Figur 3. Jordartskarta hämtat från SGU (c) 2021-09-06 där blått är morän och grönt ovan blått är tunt lager isälvsediment på morän. Källa: Ramboll geotekniskutredning 2021.

2 Planer och program

2.1 ÖP 2013

Gällande översiktsplan för Ydre kommun antogs i juni 2013 (Ydre kommun, 2013). Området har i översiktsplanen pekats ut för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) i syfte att utveckla bostäder i attraktiva strandnära lägen (Figur 4).

I översiktsplanen anges hur Bianäset bör utvecklas. Bianäset ingår i den fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Torpa kyrkby, se avsnitt FÖP nedan.

Kommunens vision är att vara en attraktiv kommun för kommuninvånarna och därmed också uppfattas positivt i omvärldens ögon. När medborgarna trivs och mår bra återspeglas det också på omvärldens syn på kommunen. Ett välmående näringsliv och goda livsmiljöer för den enskilde är grunden för en positiv utveckling av kommunen.

Översiktsplanens rekommendationer för bebyggelseutveckling anger att "Kommunen bör kunna erbjuda bostäder i attraktiva lägen. Det förutsätter närhet till service och kollektivtrafik, samt tillgång till IT och mobiltelefoni. Nya bostäder bör också placeras i natursköna lägen invid Ydres många sjöar och höjder med vackra utsikter. Landsbygdsboendet ger Ydre dess speciella karaktär och attraktivitet och det är viktigt med tillkommande bebyggelse med den inriktningen.

I översiktsplanen från 2013 har Ydre kommun pekats ut Bianäset som LIS-område. Tanken med LIS-områden utmed Sommens strand runt Torpa kyrkby är att de kan öka tillgängligheten till stranden för allmänheten samt skapa attraktiva bostäder nära service och allmänna kommunikationer. Motiven för landsbygdsutvecklingen för planområdet är att Torpa kyrkby med omgivning har goda förutsättningar att utveckla en långsiktigt hållbar och attraktiv boendemiljö för såväl permanent- som fritidsboende och att fler boende kan öka underlaget för service i Ramfall och Hestra.

Nya enstaka bostadshus bör kunna byggas med hänsyn till långsiktiga förutsättningar för en samlad bebyggelse. Byggnadstyp och skala bör anpassas till befintlig bebyggelse och till naturen. Bebyggelsen bör placeras utanför värdefull hagmark och ekskog.

Vidare kan ett utnyttjande av stranden för rekreation och turism i anslutning till cykelled mellan Torpa kyrkby och Bianäset främja en långsiktig utveckling av Torpabygden. Då inga tidigare planbestämmelser finns inom området har kommunen bedömt att förutsättningar och genomförandefrågor ska utredas i en detaljplan.

2.2 Fördjupad översiktsplan 2004

Figur 4. Utpekade LIS-område för bostäder och rekreation vid Stora Bianäset. Bild från Ydre kommuns översiktsplan 2013 s.77.

Bianäset ingår i den fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Torpa kyrkby 2004. I fördjupningen beskrivs att nya bostadshus bör kunna byggas med hänsyn till långsiktiga förutsättningar för en samlad bebyggelse. Byggnadstyp och skala bör anpassas till befintlig bebyggelse och till naturen. Bebyggelsen bör placeras utanför värdefull hagmark och ekskog. Vidare beskrivs att utveckling enligt översiktsplanen innebär en långsiktig hållbar utveckling med ett bevarande av områdets natur- och kulturvärden.

2.3 Detaljplaner och områdesbestämmelser

Aktuellt planområde är inte detaljplanelagt sen tidigare. Inga intilliggande detaljplaner finns.

2.4 Ydre naturvårdsprogram 2013

I kommunens naturvårdsprogram beskrivs Bianäsets ekskog och gråalar som ett område med äldre ek-dominerad lövskog som kan bli intressant för arter anpassade till ekmiljöer.

Området kan vara en intressant miljö för fåglar. Ekskogen är ”objekt med naturvärden” enligt Skogsstyrelsen. Här finns även två små gråalsbestånd vilket inte är så vanligt i denna del av landet. För att bevara de värden som finns bör ekar sparas och tillåtas bli ordentligt gamla. Ju fler träd desto högre naturvärde. All död ved bör lämnas. Alarna bör gallras på konventionellt vis för att få fram grövre stammar. Med tiden bör en del evighetsträd lämnas. Ädellövskogen är skyddad mot åtgärder som leder till att skogen upphör att vara ädellövskog.

Sommen är en mycket värdefull och skyddsvärd naturmiljö. Området är även av stort värde för det rörliga friluftslivet och är av riksintresse för naturvärden. I Naturvårdsprogrammet för sjön anges att fiskfaunan, främst då bestånden av storröding och nedströmslekande insjööring, är utomordentligt värdefull. Till miljön hör också fiskgjuse och storlom, två störningskänsliga fåglar. Bergbranter utmed sjön har förutsättningar att hysa berguv och pilgrimsfalk, två hotade rovfåglar som tidigare har häckat runt sjön.

Sommens mycket höga naturvärden kan bevaras om området undantas från ingrepp som till exempel föroreningsutsläpp i sjön, bebyggelse, avverkning i bergbranter och på bergskränen.

2.5 Ydre kulturarvsplan 2012

Ydre kommun har ett rikt kultur- och föreningsliv där bland annat hembygdsföreningar förvaltar och utgör en viktig del av kulturarvet.

I Torpa socken finns ett byggnadsminne, Råås kvarn, där en kvarn har funnits sedan 1742. Kvarnbyggnaden är knuttimrad och till kvarnen hör även mjölnarbostad och två ekonomibyggnader (Ydre kulturarvsplan 2012).

2.6 Vindkraftsplan Ydre kommun 2012

I Ydre kommuns vindkraftsplan föreslås lämpliga områden för vindkraftsutbyggnad i kommunen samt ges riktlinjer för prövning. I vindkraftsplanen pekas två områden inom Ydre kommun ut som särskilt lämpliga för etablering av vindkraft. Utnyttjandet av förnybara energikällor som vindkraften, ses som ett viktigt steg mot ett långsiktigt hållbart samhälle och bedömningar om var vindkraft kan byggas är en viktig del i den kommunala översiktsplaneringen.

Områden som pekas ut som intressanta för vindkraftsetablering är ett 28 km² stort sammanhängande skogsområde norr om byn Svinhult samt ett 10 km² stort skogs och

myrmarksområde söder om Rydsnäs (Ydre kommun 2011, Vindkraftsplan). Båda områdena ligger mer än 15 km från planområdet.

3 Metod

3.1 Miljökonsekvensbeskrivningens syfte

Miljökonsekvensbeskrivningens övergripande syfte är att integrera miljöaspekter i aktuell plan så att en hållbar utveckling främjas. Enligt 6 kapitlet 11 § miljöbalken ska detta ske genom att identifiera, beskriva och bedöma effekterna av den betydande miljöpåverkan som förslaget till detaljplan kan ge vid ett genomförande av planen. Enligt miljöbalkens 6 kapitel 2 § ska både direkta, indirekta och kumulativa effekter på kort och lång sikt beaktas i bedömningen.

En strategisk miljöbedömning ska innehålla uppgifter om åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa betydande negativa effekter. En central del i miljöbedömningen är även att bedöma rimliga alternativ.

Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen för detaljplanen är att bedöma konsekvenserna av planens påverkan på de i samråd med Länsstyrelsen identifierade betydande miljöaspekterna samt på miljö kvalitetsnormer, riksintressen och andra områdesskydd.

3.2 Metod för bedömning

Påverkan är det fysiska ingrepp som genomförandet av planen medför. Effekten definieras som den störning i miljön som uppstår av planens fysiska påverkan, och den kan vara positiv eller negativ. Effekten kan vara betydande, måttlig eller liten. Om ingen effekt uppstår blir det inga konsekvenser.

Bedömningen av miljökonsekvenser sker genom att väga samman effekten av påverkan med de olika miljöaspekternas värde i en matris, se tabell 2. Bedömning av värde sker utifrån objektiva värdegrunder som är specifika för respektive miljöaspekt. Värdeskalan är indelad i högt, måttligt eller lågt värde.

Identifierade värden redovisas under förutsättningar för varje miljöaspekt. Formellt utpekade värden redovisas under områdesskydd och riksintressen.

Tabell 2. Miljöbedömningens konsekvensskala. Bedömningen utgår ifrån intressets värde och effektens omfattning. Grönt indikerar positiva konsekvenser. Gult till rött avser negativa konsekvenser.

	positiva konsekvenser		
Positiv effekt	måttliga konsekvenser	stora konsekvenser	mycket stora konsekvenser
Betydande effekt			
Måttlig effekt	små konsekvenser	måttliga konsekvenser	stora konsekvenser
Liten effekt	marginella konsekvenser	små konsekvenser	måttliga konsekvenser
Ingen effekt	inga konsekvenser		
	Lågt värde	Måttligt värde	Högt värde

4 Avgränsningar

I plan- och bygglagens 5 kapitel 18 § anges att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas om detaljplanen medger en användning av mark, byggnader eller andra anläggningar som kan innebära en betydande påverkan på miljön, hälsan eller hushållningen med mark, vatten och andra resurser.

Under juni 2018 antogs en detaljplan för 20 – 23 nya bostadsfastigheter med en areal som varierar mellan cirka 1400 och 2000 kvadratmeter vid fastigheten Torpa 1:72, Bianäset av Ydre Kommun.

Beslutet om planen överklagades till mark- och miljödomstolen. Mark och miljödomstolen beslutade 2019-01-02 i mål P3753-18 att planen kan ge betydande miljöpåverkan och att en MKB ska upprättas.

Mark och miljödomstolen anger i domen att planområdet endast i mindre omfattning är exploaterat för boende och att ett genomförande av planen förändrar områdets karaktär och ökar trycket på omgivningen- med tanke på de mycket starka allmänna bevarande- eller skyddsintressena, såväl beträffande sjön Sommen och dess vattenkvalitet som naturvärden vid och i anslutning till strandområdet. Det bör därför ställas höga krav på att de finns ett underlag som är tillräckligt för att identifiera och bedöma de miljökonsekvenser ett genomförande av planen kan medföra.

I samråd med länsstyrelsen identifierades följande betydande miljöaspekter:

- Naturmiljö inklusive arter och biotopskydd
- Kulturmiljö
- Friluftsliv och rekreation
- Landskapsbild
- Jordbruksmark
- Skred och ras
- MKN och vattenmiljö

Utöver dessa aspekter beskrivs även *konsekvenser för dagvatten, kumulativa aspekter och riksintressen*. Miljökonsekvenserna stäms också av mot nationella och regionala miljökvalitetsmål.

Utifrån resultatet från den geotekniska utredning som genomfördes av Ramboll togs beslut att avgränsa bort aspekten *Skred och ras* då bedömningen som gjordes i rapporten visar att risk för detta inte föreligger i det aktuella området, se geoteknisk utredning (Ramboll, 2021). Andra områden som avgränsats bort i ett tidigare skede är förorenade områden samt radon. Dessa aspekter har hanterats och beskrivs i planbeskrivningen, men har avgränsats bort från MKB.

Geografisk avgränsning

Utbredningsområde omfattar planområde för Torpa 1:72. fastigheter i Ydre kommun. Befintliga fastigheter inom planområde är privatägda. Övrig berörd som mark planläggs ägs av Ydre kommun.

Planområdet omfattar 21 hektar varav 4,8 ha utgörs av vattenområde (se Figur 2). Resterande 16,2 ha är fördelade på kvartersmark för bostadsändamål och tekniska anläggningar (5,7 ha) samt allmän platsmark (10,5 ha, Natur samt Gata).

Avgränsning av alternativ

I ÖP:n från 2013 har planområdet pekats ut som ett av flera LIS-område då det ansetts lämpligt för utveckling av bostäder. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms även hur förhållandena förväntas utveckla sig om planen inte antas, ett så kallat nollalternativ.

Några andra alternativa lösningar har inte identifierats.

Avgränsning i tid

Miljökonsekvenser uppstår på olika lång sikt. Det ingår i miljökonsekvensbedömningen att redovisa effekterna av den planerade utvecklingen i området, oberoende av om de kan uppstå på kort, medellång eller lång sikt på. Generellt beskrivs planers miljökonsekvenser för en framtida situation när hela planområdet bedöms vara färdigbyggt.

Den angivna genomförandetiden för detaljplanen är 10 år från den dag då planen antas (2023 enligt projektets tidplan). År 2033 ses därför som ett realistiskt framtida referensår för bedömning av miljökonsekvenserna.

5 Planförslag och alternativ

5.1 Huvudalternativ – planförslaget

Huvudalternativet innebär att planförslaget genomförs. Planförslaget vill möjliggöra ny bebyggelse i strandnära läge och därmed även upphäva strandskyddet inom vissa delar av planområdet. Totalt planeras planförslaget möjliggöra för ca 25–30 nya bostadsfastigheter i form av friliggande villor i en eller två våningar och suterränghus. I en liten del av området kommer flerbostadshus samt radhus tillåtas. Föreslagen areal på de nya fastigheterna varierar mellan cirka 1000–2500 kvadratmeter. Detaljplaneförslaget möjliggör för en större fastighet på cirka 2000–2500 kvadratmeter för exempelvis flerbostadshus eller radhus.

Planen möjliggör även att del av planområde med befintlig brygga kan utökas samt att ytterligare två vattenområden tillkommer, där förtöjningsplats vid brygga får anläggas samt badplats med badbrygga.

strandskyddet är upphävt inom kvartersmak. Vid vattnet i strandkanten är tre platser utpekade, W som vattenområde, "W1" är föreslagen plats för förtöjningsplats, "W2" visar föreslagen plats för en badplats.

5.2 Platsval – tidigare planförslag och prövningar

Alternativa platser utreddes i OP 1990, när områdesbestämmelserna togs fram och inför framtagandet av översiktsplan 2013. Planområdet är utpekade som LIS-område för bostäder i Översiktsplan 2013.

5.3 Miljöhänsyn tagen i detaljplan

Under planprocessen har miljöhänsyn arbetats in i planen. Nedan listas några av de viktigaste aspekterna:

- För att inte begränsa tillgängligheten till Sommen bevaras marken närmast sjön som allmänplatsmark "NATUR".
- Planförslaget har anpassats så att mark med höga naturvärden bevaras.
- Planförslaget har anpassats så att en åkerholme med biotopskydd bevaras.
- Kvartersmark avsatt för bostäder har planlagts med hänsyn till biotopskyddade stenmurar och odlingsrösen, för att bevara både kultur- och naturvärden i området.
- För att ytterligare tillgängliggöra friluftslivet vid Sommen planeras en badplats med brygga samt förtöjningsplats för båtar och en liten parkering för bilar i planområdet.
- Gata till östra delen av området har ritats om från två till en gata för att ta mindre mark i anspråk.
- Gator kommer inte att asfalteras utan beläggas med grus.
- För att visa hänsyn till landskapsbilden har 3D modeller med den nya bebyggelsen simulerats från två siktlinjer från sjön. Höjder på byggnader regleras för att minska den negativa påverkan på landskapsbilden
- För att inte påverka områdets kulturvärden runt gårdscentrat kommer jordbruksmarken runt gården bevaras.
- För att främja naturvärdena inom planområdet kommer en skötselplan för området att upprättas.
- För att inte påverka områdets fladdermöss har en gångstig ned till de nya bryggorna och badplatsen flyttats från ekhagen, den placeras i stället norr om ladan längs åkermarken.

5.4 Nollalternativ/Framskrivet nuläge

En MKB ska alltid innehålla ett så kallat nollalternativ/framskrivet nuläge. Det är en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs.

Nollalternativet/framskrivet nuläge bör inriktas på de väsentliga miljöförhållandena och fungerar som en referensram för att underlätta jämförelser. Nollalternativet/framskrivet nuläge beskriver en framtidssituation och ska inkludera sådana förändringar inom planområdet, eller förändringar som påverkar planområdet, som man bedömer kan vara genomförda inom samma tidshorisont som planen (med referensår 2033).

I nollalternativet sker ingen exploatering och nuvarande markanvändning fortsätter.

För jordbruksmarken innebär nollalternativet därmed att åkermarken kommer att fortsätta brukas och att hagmarken kommer fortsätta att betas. För skogsmarken innebär nollalternativet att områdena kommer ingå i skogsbruksplan, områdena med naturvärden kommer då att sparas. Kommunens ambition är även att fortsätta slå ängen i framtiden.

Det är troligt att kommunen i nollalternativet kommer att undersöka möjligheten till exploatering av annat utpekade LIS-område. Liknande effekter som beskrivs i denna MKB kommer då att uppstå på annan plats.

6 Miljökonsekvenser

6.1 Avstämning mot riksintressen

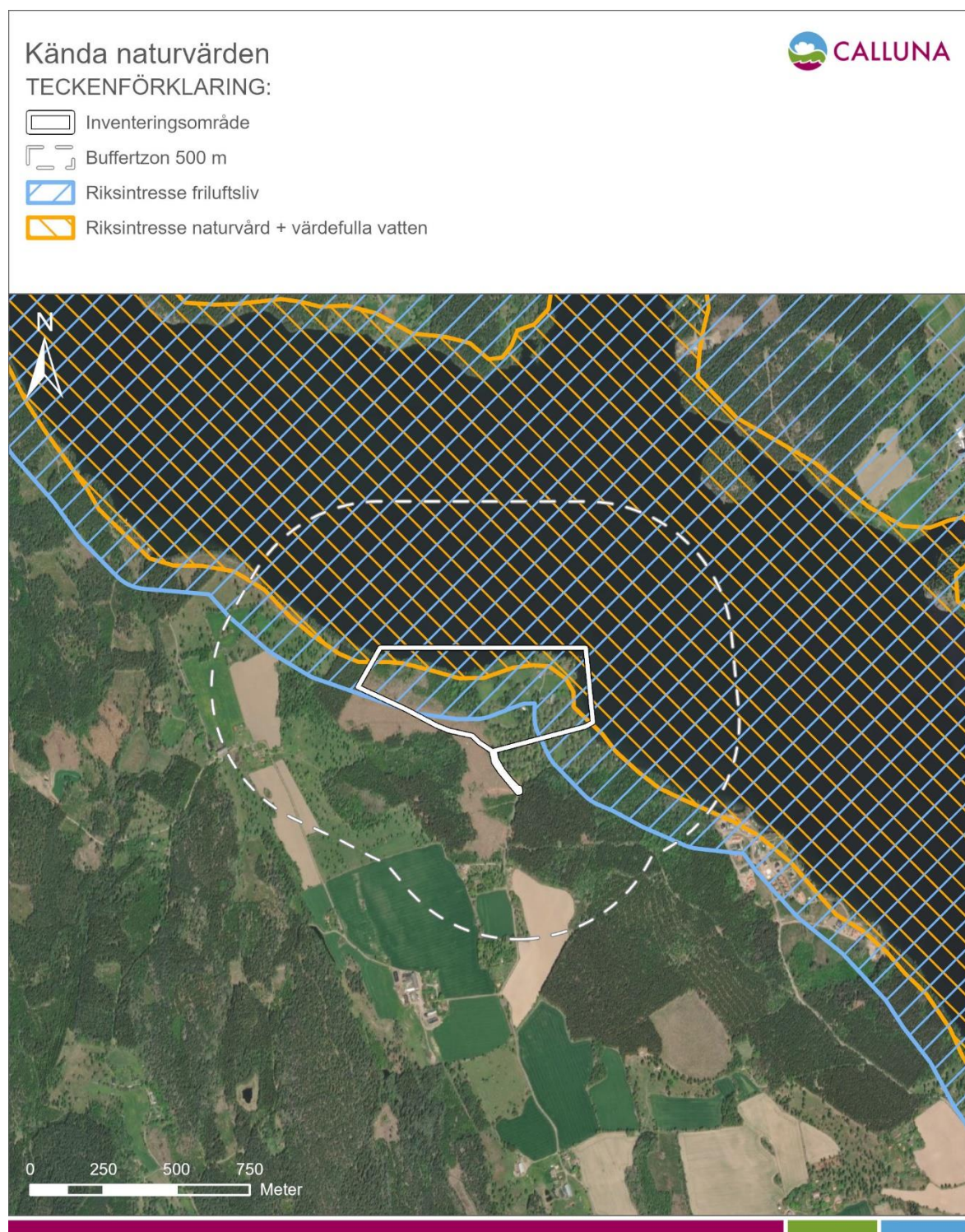
Sjön Sommen omfattas av riksintresse för både naturvård och friluftsliv 3 kap. 6 § miljöbalken. Avgränsningen omfattar stora delar av Bianäset, se (Figur 5).

Som grund för värdet ligger sjöns höga vattenkvalitet och det storslagna landskapet runt sjö. Riksintresset avser främst Sommen som klarvattensjö med vatten av hög kvalitet, vilket är grunden för sjön som livsmiljö (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

I program för Sjön Sommen (2001) beskrivs att Sommens naturvärden är inte bara kopplat till sjön utan också till bottnar, stränder och omgivningen som helhet. För fisk är Sommen en förhållandevis artrik sjö och hyser ett 20-tal olika fiskarter. De mest skyddsvärda av fiskarterna är rödingen och insjööring. Arterna är beroende av kallt, klart och syrerikt vatten. Andra arter av fisk som finns i sjön är; sik, siklöja, nors och sten- eller bergsimpa (Länsstyrelsen Jönköping 2001).

Karaktärsfåglar för sjön är Fiskgjuse, storlom och drillsnäppa. Förutsättningar för livsmiljöer finns även för arter såsom berggurv och pilgrimsfalk i bergsbranterna kring sjön (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

De omväxlande terräng- och näringsförhållandena i landskapet kring sjön ger upphov till en storslagen och sällsynt vacker sydsvensk naturtyp med ett artrikt växtliv. I de vanligt förekommande och många gånger näringsrika rasbranterna kring sjön återfinns ofta lövskog, inte ovanligt med ett inslag av ädellöv. Många människor upplever Sommen genom bland annat bad, fiske, paddling, båtliv eller skridskofärder. Flera olika vandrings- och cykelleder går runt sjön. Sommen är känd både inom och utanför Sverige för sitt klara vatten och intressanta fiske. Från flera platser utmed sjön har man en storslagen utsikt över Sommenlandskapet sjön (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

Figur 5. Kartan över riksintresse för naturvård orangea streck i kartan. Riksintresse för friluftsliv blå sträck i kartan. Källa: Naturvårdsverket skyddad natur 2022.

Vidare skriver Länsstyrelsen i värdebeskrivningen för riksintresset att många som söker sig ut på Sommen gör det på grund av att de har möjlighet att uppleva tystnaden och det omgivande landskapet. Det är därför viktigt att eventuella framtida byggnationer, anläggningar och verksamheter anpassas till landskapet exempelvis vad gäller skala, volym och placering. Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt beskrivs kunna skada området

värden bedöms bland annat vara negativ visuell påverkan som påtagligt störupplevelsevärdena, och ändrad markanvändning som enskilt eller kumulativt kraftigt försämrar upplevelsen av området (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

Eftersom sjön Sommen är ett utpekade riksintresseområde för både friluftsliv och naturvård får dess värden inte påtagligt skadas.

Exploateringen på Bianäset bedöms inte utgöra någon påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv, med dess upplevelsevärden kopplade till orörd natur och tystnad. Exploateringen bedöms i sig inte heller utgöra någon påtaglig skada på riksintresset naturvård.

Däremot kan en kumulativ effekt påtagligt skada dessa värden, om samtliga LIS-områden som är planerade längs samma strandstremsa utförs, se (kapitel 7, Kumulativa effekter), utpekade LIS-områden. Det finns också risk för att ytterligare kumulativa effekter uppstår när fler kommuner bygger ut LIS-områden längs med Sommens stränder. Ökad exploatering kan också leda till att förutsättningarna för fisk- och fågellivet försämras, vilket utgör en negativ konsekvens för riksintressets uttalade värden.

En utveckling av området ger också positiva effekter för riksintresset, då allemansrättslig tillgänglighet för det rörliga friluftslivet förbättras genom att vägar till och stigar längs med vattnet och i området kommer att anläggas och förvaltas. Tillgängligheten ökar för både bilburna och cyklister. Det blir också enklare att lägga till med egen båt, då fler förtöjningsplatser tillkommer. En förbättring av tillgängligheten både från land- och sjöhållet kan innebära att många andra områden kring Sommen kan skyddas från oförsiktiga landstigningar. Det är idag problem med exempelvis högt slitage på naturvärden genom ett slitage på floran, liksom eldning på klipphällar (Ydre ÖP 2013).

6.2 Naturmiljö inkl. biotopskydd & arter

Förutsättningar

Planområdet är ett relativt kuperat område som sluttar från väst till öst och söder till norr ner mot Sommen. Höjdskillnaden inom planområdet från områdets högsta del ner till Sommens strandlinjer är cirka 30 meter.

Området utgörs i stort av skogbevuxen mark med inslag av jordbruksmark och ett hygge. Skogsmarken består främst av gles lövskog, dominerat av ek med inslag av ask, lönn och hassel.

I planområdets sydöstra del förekommer ett större ek-dominerat lövskogsområde (Figur 6). I öster övergår området till produktionsskog av barr med ett större till ett hygge.

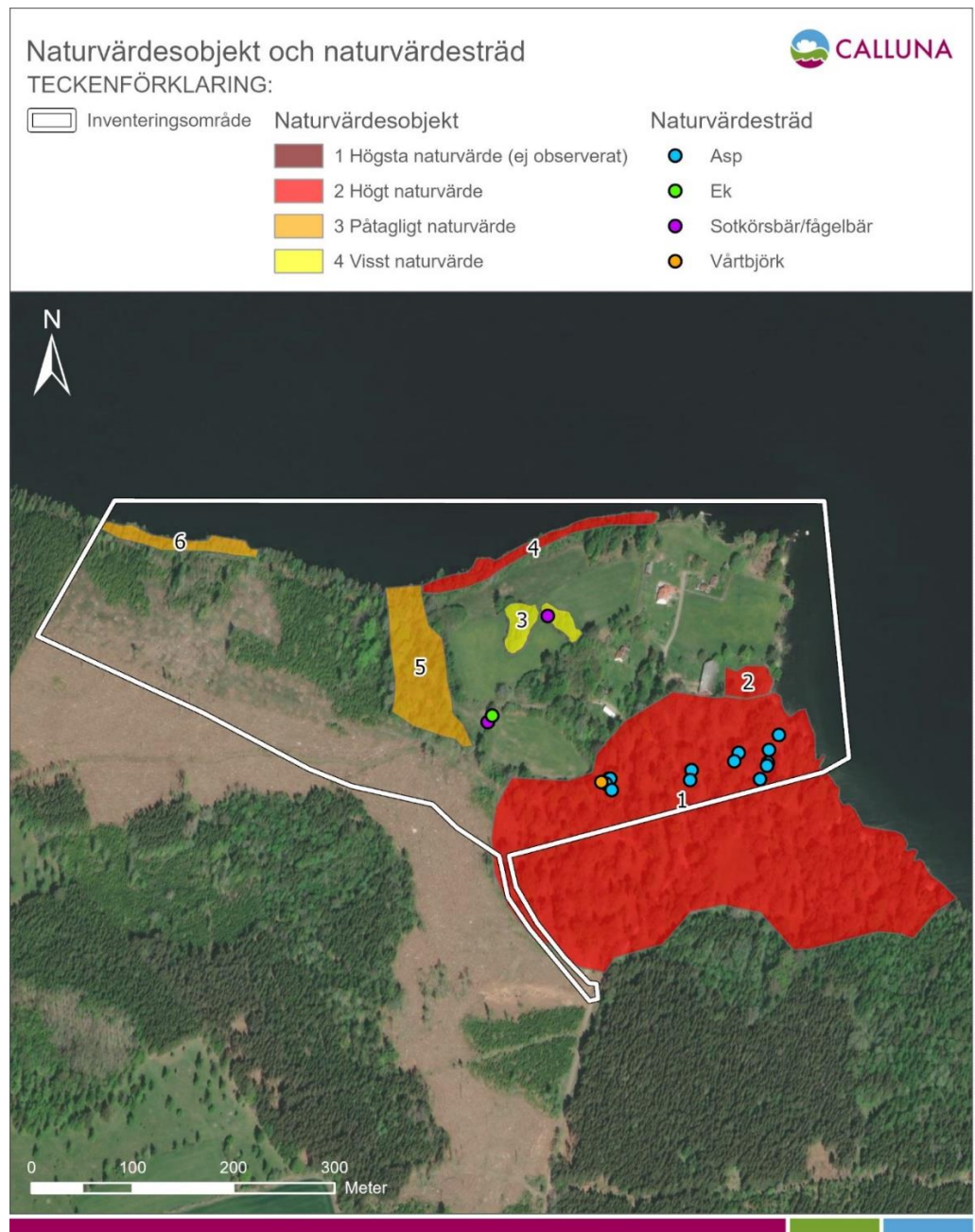

Figur 6. Bilden visar ekhagen i områdets sydöstra del.

Naturvärden

Underlag för bedömningen av naturmiljö är en NVI genomförd av (Calluna 2021).

Befintliga underlag utgörs av "Naturvårdsprogram för Bianäsets ekskog och gråalar", "Naturvårdsprogram Sommen" samt "Naturvårdsprogram för Dalbylandets hagmarker, gråalskog och ekskogar". Ett artutsök har genomförts från Artportalen vid planområdet med en buffertzona på 1,5 km, för att undersöka vilka arter som finns i området.

Figur 7. Kartan visar områdets naturvärdesobjekt samt vilken naturvärdesklassning de har. Källa: Naturvärdesinventering Calluna 2021.

I planområdet finns sex naturvärdesobjekt, 3 objekt med *högt naturvärde* (klass 2), 2 objekt med *påtagligt naturvärde* (klass 3) och 1 objekt med *visst naturvärde* (klass 4), se (Figur 7).

Områdets högsta naturvärde finns i ekhagen, på ängen och i den branta trädridån längs strandkanten till Sommen, samtliga objekt har ett högt naturvärde (klass 2).

Ekhagen bedömdes under NVI ha ett *högt naturvärde*, se (Figur 7, objekt 1). Det främsta naturvärdet i hagen är det gamla trädsiktet med ekar, de gamla träden är viktiga livsmiljöer för många av områdets fåglar och insekter.

Flera arter som påträffades i området är rödlistade. Den svenska rödlistan är en bedömning och sammanställning över enskilda arters risk att dö ut i Sverige och ger en överblick över arternas tillstånd. Arter kan klassas enligt följande benämningar: Nära hotad (NT), Sårbar (VU), Starkt hotad (EN), Akut hotad (CR) eller Nationellt utdöd (RE) är alla rödlistade. Rödlistade arter som påträffats i området är; drillsnäppa (NT), kråka (NT), spillkråka (NT), aspstumpbagge (NT), tvåfärgad barksvartbagge (NT), ekticka (NT).

Bakom ladan vid gårdscentrat i slutningen mot Sommen ligger en liten slåtteräng se (Figur 7, objekt 2). Ängen har ett högt naturvärde, dess främsta värde är den artrika floran som utvecklats på ängen genom slåtter. På slåtterängen finns en rik förekomst av de fridlysta arterna grönvit nattviol, jungfru Marie nycklar och gullviva, på ängen förekommer också de rödlistade arterna: sommarfibbla (NT), svinrot (NT).

Längs strandkanten i slutningen mot Sommen finns en brant trädridå som också har ett högt naturvärde, se (Figur 7, objekt 4). Trädridåns främsta värden ligger i den rika förekomsten av död ved och hålträd. Påträffade arter inom skogsridån är de rödlistade fågelarterna: drillsnäppa (NT), entita (NT), svartvit flugsnappare (NT) och träd av ask (EN).

I området finns två objekt med påtagligt naturvärde (klass 3). Det första objektet är en lundlik blandskog med källpåverkan se (Figur 7, objekt 5). Blandskogens värden ligger i att platsen är konstant skuggig med fuktig mark samt med en god tillgång på död ved och block. Påträffade arter på platsen är de rödlistade arterna entita Nära hotad (NT) och mindre hackspett Nära hotad (NT), samt den fridlysta gullvivan.

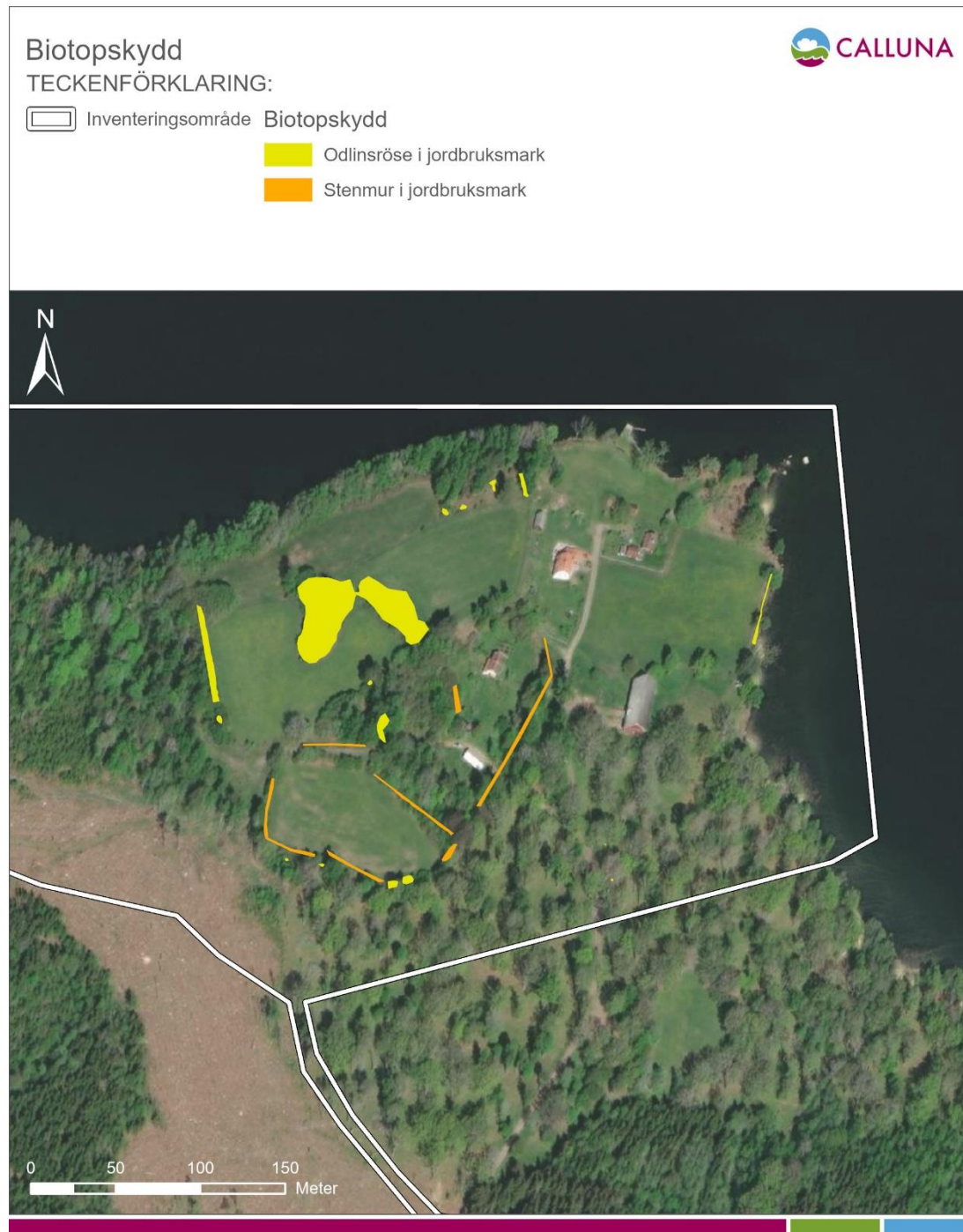
Det finns också en blandskog med påtagligt naturvärde, se (Figur 7, objekt 6). Objektet är en blandskog i brant terräng som sluttar ned mot Sommen. Blandskogens främsta värden är dess äldre aspar med håligheter samt läget i otillgänglig terräng. I blandskogen påträffades den fridlysta arten blåsippan.

Ett område bedömdes till *visst naturvärde* (klass 4), se (Figur 7 objekt 3). Objektet är ett trädklätt område med flera stora och utbredda odlingsrösen och stenmurar. Objektets främsta värden är de solbelysta stenmurarna som är viktiga livsmiljöer för olika smådjur, samt dess goda tillgång till blommande träd och buskar.

Generellt biotopskydd

I området finns objekt som omfattas av generellt biotopskydd (7 kap 11 § MB). Av dessa är 17 odlingsrösen se (Figur 8), sju av dessa är stenmurar se (Figur 9). I området finns också två åkerholmar.

Stenmurar, odlingsrösen och åkerholmar har höga naturvärden och skapar variation i jordbrukslandskapet, de fungerar också som tillflyktsort och skydd för smådjur, eftersom marken vid biotoperna inte brukas (Naturvårdsverket 2014b). Biotoperna utgör livsmiljöer för många arter exempelvis mossor, lavar, groddjur, kräldjur, insekter, spindlar och små däggdjur (Naturvårdsverket 2014a).

Figur 8. Kartan visar biotopskyddade stenmurarna och odlingsrösen inom planområdet. Observera att läget för några små rösen har tydliggjorts med cirklar. Källa: Calluna 2021, Naturvärdesinventering.

Arter

Inventeringen och tidigare fynduppgifter visar att det inom området förekommer arter som är upptagna som skyddsvärda på ett sådant sätt att vissa verksamheter inom området kan vara förbjudna enligt 8 kapitlet, 1 § i miljöbalken. Med anledning av detta genomförde Calluna under 2022 en fågel- och en fladdermus inventering i området.

Arter som finns i området och har värderats men som ej bedömts påverkas eftersom de använder stora delar av sjön som livsmiljöer är: utter (NT), storlom (LC) och fiskmå (NT).

Växter

Inventering av områdets naturvärden genomfördes av Calluna 2021. En fördjupad artinventering av orkidéer genomfördes i samband med NVI:n.

Vid inventeringen identifierades en liten slätteräng med påtagligt biotopvärde och högt artvärde. Slätterängen är belägen i en svag slänt ned mot Sommen, mellan ladan och sjön. Ängen är en artrik miljö med flera typiska ängsarter se (Figur 9). På ängen växer följande fridlysta arter: grönvit nattviol, gullviva, jungfru marie nycklar och de rödlistade raterna: sommarfibbla (NT) och svinrot (NT).

Figur 9. Bilden visar slätterängen i sluttningen ned mot Sommen.

Fåglar

Inventering av områdets fåglar genomfördes av Calluna 2022 genom linjetaxering med fem besök från maj-juni.

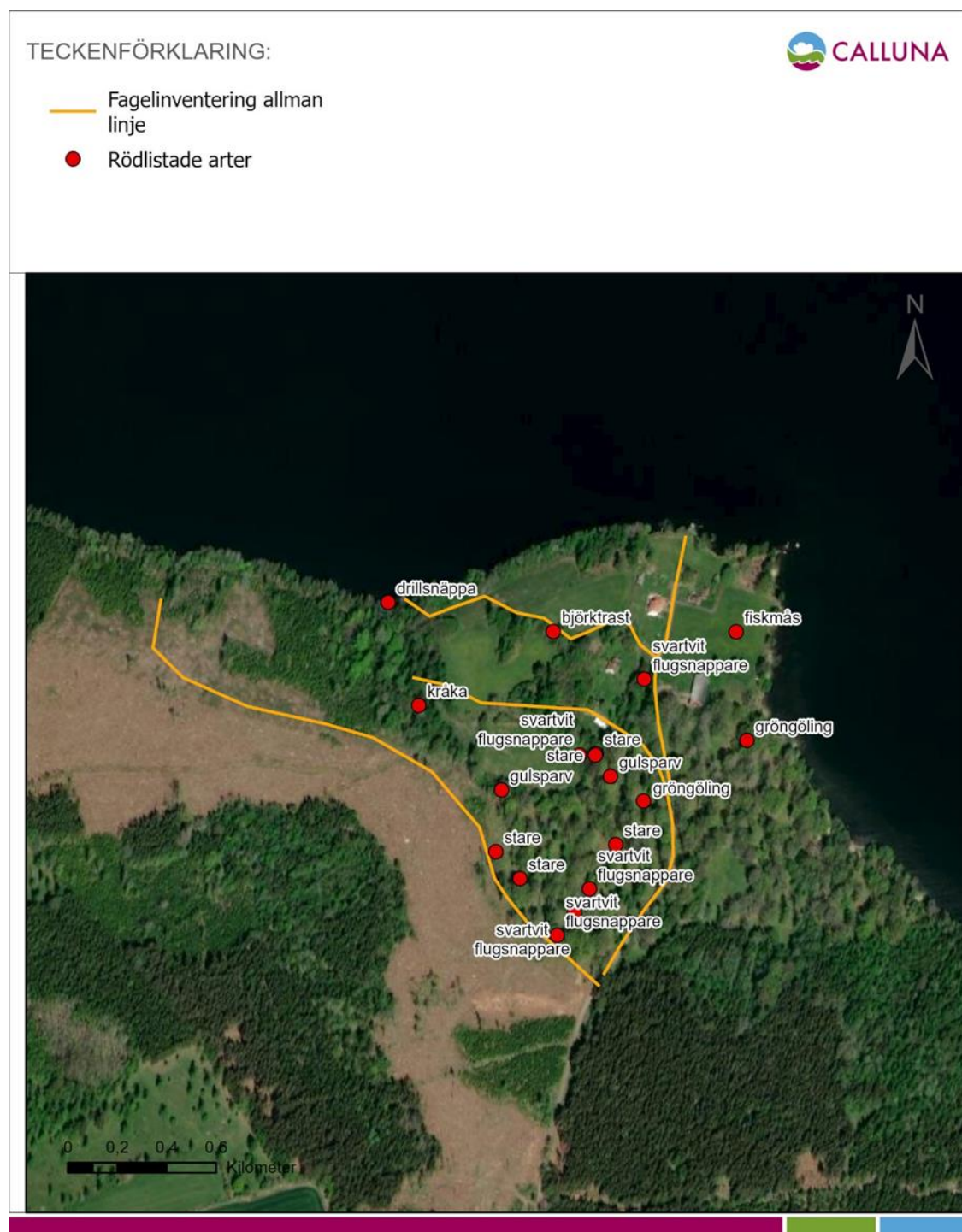
Totalt noterades 22 arter med häckningskriterier. Det mer vanligt förekommande arterna som häckar i området är; blåmes, bofink, koltrast, knipa, skäggdopping, lövsångare, nötväcka, rödhake, större hackspett, svarthätta, talgoxe, taltrast och trädgårdssångare.

Till de mer ovanliga arterna (med aktuell rödlistning ArtDatabanken (2020) inom parentes) hör; stare (VU), drillsnäppa (NT) se (Figur 10), kråka (NT) fiskmås (NT), svartvit flugsnappare (NT), björktrast (NT), gulspurv (NT), trädpiplärka och gröngöling se (Figur 12). De två sistnämnda har haft en minskning på minst 50% under perioden 1975–2005 och räknas därmed också som prioriterade arter enligt Naturvårdsverkets artskyddshandbok.

Figur 10. Bilden visar en drillsnäppa som födosöker i strandkanten. Foto: Ogün Çağlayan Türkay.

Under NVI:n som genomfördes 2021 noterades mindre hackspett (NT) samt spår från spillkråka (NT) och entita (NT) i området. Arterna återfanns inte i området under fågelinventeringen.

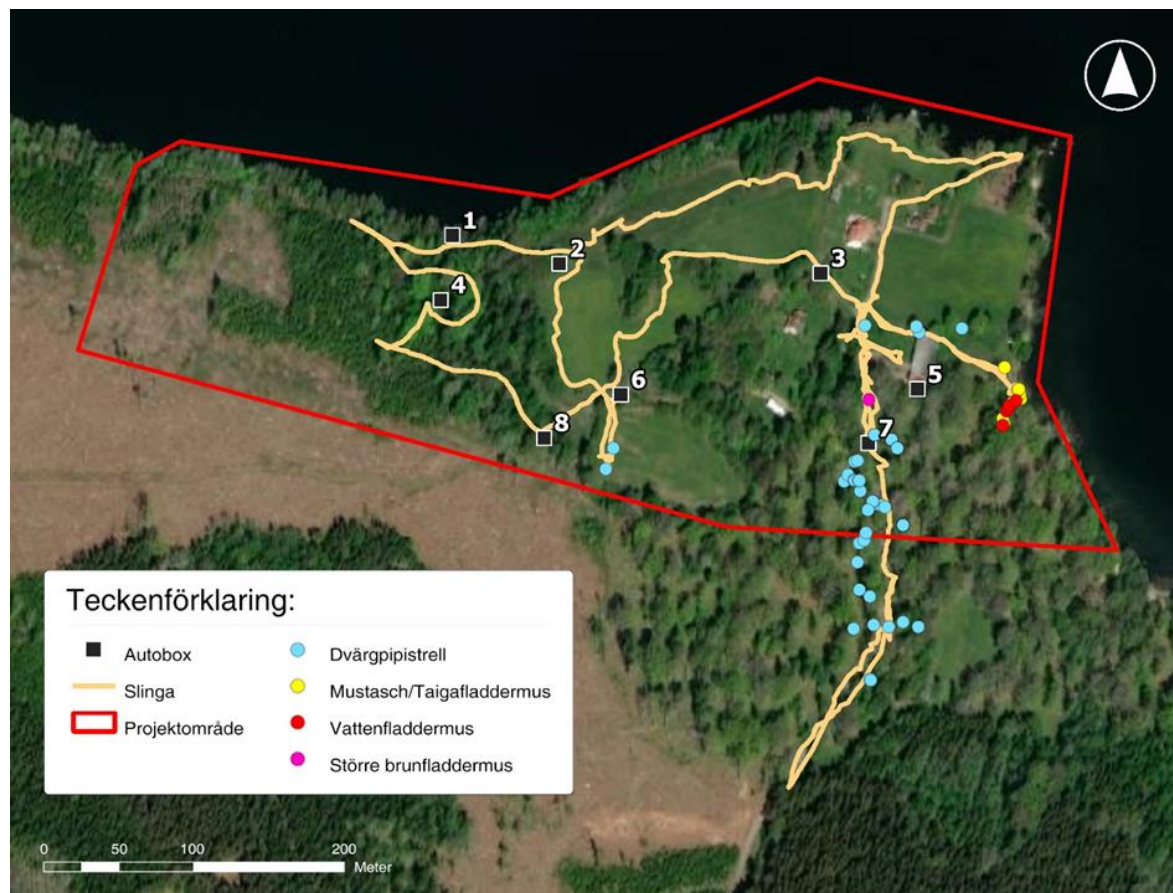
Figur 11. Läget för rödlistade fågelarter. Kartmarkeringarna motsvarar fyndplatser för varje tillfälle en art observerats under besöken, det vill säga att varje markering i kartan inte är ett revir, utan beskriver samtliga observationer av arten som gjorts under inventeringsbesöken. Källa: Calluna 2022, fågelinventering.

Fladdermöss

Inventering av områdets fladdermöss genomfördes av Calluna 2022. Inventeringen avsåg att utreda förekomst av fladdermöss under reproduktionsperioden (sommaren).

I området påträffades fem fladdermusarter: nordfladdermus, mustasch-/taigafladdermus, större brunfladdermus, dvärgpipistrell och vattenfladdermus se (Figur 12). Av dessa är

nordfladdermus rödlistad som nära hotad (NT). Endast tre av arterna – vattenfladdermus, dvärgpipistrell och nordfladdermus – är vanligt förekommande i området.

Figur 12. Detaljkarta över utredningsområdet. Lokaler för autoboxinventering är markerade med svarta kvadrater och nummer och ungefärlig rutt för manuell inventering med handdetektor/slingor är markerad med ljusgul färglinje. Fladdermusarter registrerad. Källa: Calluna 2022, fladdermusinventering.

Viktiga miljöer för områdets fladdermöss är ekhagen i den sydöstra delen, då den sannolikt kan hysa koloniplats för dvärgpipistrell alternativt vara en viktig jaktbiotop. Strandskogen längs med sjön är en annan komponent i landskapet som kan fylla en funktion för fladdermöss. Generellt bedöms inte området efter inventeringen vara ett särskilt artrikt område för fladdermöss, då inte någon sällsynt eller mera krävande fladdermusart har påträffats.

Strandskydd

Området omfattas av strandskydd. Strandskyddet för sjön Sommen omfattar land- och vattenområdena intill 150 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Kommunen får upphäva strandskyddet i en detaljplan, om det finns särskilda skäl för exploateringen, och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen, väger tyngre än strandskyddsintresset.

De ekologiska värdena i strandkant och vattenmiljö riskeras påverkas vid anläggning av bryggor. Underlag för närmare bedömning av påverkan saknas och en utredning av vattenmiljön (strandkant, bottenfauna) föreslås för en säkrare bedömning. Dock har vid ett kortare platsbesök olika makrofyter (vattenväxter) identifierats vid sandstranden i öster. Dessa tyder på näringsfattig sjö vilket innebär att vattenmiljön är mycket känslig för övergödning (Sandsten, 2022).

Påverkan

Naturvärden

Den mest betydande påverkan på området naturvärden sker genom att en liten del av ekhagen (objekt 1) som klassats till högt naturvärde klass 2 att tas i anspråk. Detta sker genom att en vägkurva rätas ut. Planförslaget påverkar även strandkanten där bryggor anläggs. Varken uträtningen av vägen eller anläggandet av gångstigen bedöms påverka träd eller fåglar i hagen.

Planen har även en indirekt påverkan på området naturmiljö genom att det blir mer aktivitet i området och längs stranden. Troligen kommer förekomsten av katter och hundar att öka i området liksom belysning och dumpning av trädgårdsavfall, med risk för spridning av trädgårdsväxter och invasiva arter till omkringliggande natur.

Att en skötselplan upprättas för området har en positiv påverkan på betesmarken och slåtterängen då kontinuerlig skötsel säkerställs.

Biotopskydd

I mitten av planområdet kommer planen att påverka delar av två biotopskyddade stenmurar, delar av stenmurarna kommer att tas bort för att ge plats åt gata. En fastighet planeras att läggas på en trädbevuxenmark med två mindre biotopskyddade odlingsrösen. Åtgärden kräver en dispensansökan hos Länsstyrelsen. Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken. En ansökan om dispens från biotopskyddet bör därför lämnas in innan planförslaget vinner lagakraft eftersom det påverkar planens genomförande.

Länsstyrelsen får ge dispens från det generella biotopskyddet om det finns särskilda skäl. Det särskilda skälet får bedömas i varje enskilt fall, det kan till exempel handla om exploatering av stort allmänt intresse.

Strandskydd

Ett genomförande av detaljplan innebär att strandskyddet upphävs för de delar av planområdet som benämns a1 strandskydd upphävt för allmänheten och a2 strandskydd upphävt kvartersmark. Marken längs strandlinjen anläggs som natur i plankartan för att möjliggöra fri passage längs vattnet för allmänheten och boende. För åtgärder inom övriga markområden krävs dispensprövning för varje åtgärd.

För utveckling av stranden pekas lämpliga bad och brygglägen ut i plankartan W 1 förtöjningsplats, W2 bryggor, W3 badplats i plankartan, åtgärderna föregås prövning av vattenverksamhet enligt 11 kap MB.

Underlag för närmare bedömning av påverkan på brygglägen saknas och en utredning av vattenmiljön (strandkant, bottenfauna) föreslås för en säkrare bedömning.

Dock har ett kortare platsbesök genomförts vid stranden (Sandsten, 2022). Besöket visade att brygga för båtar passar bäst på stranden som vetter mot norr nära husen. Där finns redan idag några rensade båtplatser och bryggor. Samma strand längre från husen åt väster har en väldigt brant sluttning där det skulle behövas trappor för att komma ner till nya bryggor. Badbryggor passar bäst på stranden som vetter mot öster. Där är det fin röd sandstrand i vattnet med lite glesa vass. Makrofyter indikerar en näringsfattig sjö. Dvs mycket känsligt för övergödning (Sandsten, 2022).

Värden kopplade till vattenmiljön är i dagsläget inte tillräckligt utredda. När prövning blir aktuell kommer vattenmiljön att behöva utredas och strandskyddet prövas.

Arter

Växter

Ängen kommer enligt planförslaget att bevaras som äng och en skötselplan kommer att upprättas med kontinuerlig slåtter på ängen. Att skötselplanen upprättas så att slåttens bibehålls är positivt för de fridlysta arter: grönvit nattviol, gullviva, jungfru marie nycklar och de rödlistade raterna: sommarfibbla (NT), svinrot (NT).

När omkringliggande området exploateras finns dock en risk för indirekt påverkan, om invasiva främmande arter sprider sig i området under anläggningsarbete, från trädgårdar eller från dumpning av trädgårdsavfall i natur. Om invasiva arter sprider sig till ängsmarken kan de ha en negativ påverkan på floran i ängsmarken.

Fåglar

De hålträdshäckande fåglarna stare (VU) och svartvit flugsnappare (NT) kan påverkas negativt av planen om hålträd avverkas så att boträd och häcknings möjligheter försvinner. Det är därför viktigt att så mycket träd som möjligt sparas.

Påverkan på mindre hackspett (NT) bedöms som liten, förutsatt att träden i strandzonen och i ravinen sparas.

Drillsnäppa (NT) är en art starkt knuten till strandzonen. Påverkan på arten beror därför på hur mycket strandzonen exploateras, och hur mycket av stranden som lämnas orörd.

För att inte livsmiljön för drillsnäppa ska påverkas negativt av planförslaget är det viktigt att stigen som ska gå längs strandkanten i områdets nordvästra del läggs en bit in mot land, så att strandzonen förblir orörd. Vid den nya badstranden och brygglägena är det viktigt att strandzonen mellan de nya bryggorna och badplatsen för blir orörda.

Efter en genomgång av arterna med hänsyn till artskyddet (ej artskyddsutredning) bedömer Calluna att kontinuerlig ekologisk funktionen troligen kommer kunna bibehållas för arterna i området även om området exploateras. Livsmiljö kommer alltså fortsatt att finnas tillgänglig i tillräcklig grad för att arterna ska kunna använda området för fortplantnings- och viloplats om de skyddsåtgärder som föreslås för fåglar vitas.

Varken "övriga prioriterade arter" eller "övriga arter" bedöms påverkas av planförslaget om anpassningar för det prioriterade arterna följs.

Det finns dock en risk för en indirekt påverkan till följd av en ökad predation av katter och hundar som kan tänkas öka i området när det exploateras.

Fladdermöss

För fladdermöss är ekhagen och strandkanten de viktigaste miljöerna i området. I ekhagen finns sannolikt en koloni av dvärgpipistrell. Ekhagen kommer enligt planförslaget inte att påverkas. En födosökmiljö för dvärgpipistrell kan påverkas när den nordostligaste fastigheter bebyggs.

I strandmiljön pekas tre brygglägen ut. Anläggning av mindre brygga för cirka 1–4 båtplatser är sannolikt inget hinder för fladdermöss. Permanent belysning av brygga och byggområde skulle dock kunna orsaka störning. Även gatubelysning som riktas in mot områdets skogsområden kan orsaka störning för fladdermöss. Tillfällig belysning som tänds under kortare perioder och är avgränsad, utgör däremot inte något hinder förutsatt att det inte finns någon möjlig boplats för fladdermöss i direkt anslutning. Vid avverkning av träd till förmån för bebyggelse kan det vara lämpligt att eftersöka boplatser innan avverkning genomförs.

Effekt och konsekvens

Naturvärden

Planförslaget bedöms inte ge någon stor påverkan på områdets naturvärdesobjekt, men bedöms kunna ge en indirekt påverkan till följd av ökad aktivitet i området och längs stranden. Indirekt påverkan är ökning av mänskligaktivitet längs stranden, ökad förekomst av hundar och katter, ökad belysning, dumpning av trädgårdsavfall och spridning av invasiva främmande arter.

Att en skötselplan upprättas för området är positivt eftersom betesmarken hålls öppen och slåtterängen fortsätter att slåttas.

Sammantaget bedöms konsekvenserna på naturvärden bli måttligt negativa.

Biotopskydd

Konsekvenserna av planförslaget blir att delar av två stenmurar behöver tas bort för att ge plats åt gata. Påverkan blir högre på det kulturhistoriska värdet än det biologiska värdet, eftersom stenmurarna och odlingsröseerna tas ur sitt kulturhistoriska sammanhang. De biologiska värdena bedöms kunna öka av att fastigheter läggs längs stenmurar eftersom solbelysningen på stenmurarna då kan öka.

Planförslaget bedöms ge små konsekvenser på områdets biotopskydd.

Strandskydd

Ett genomförande av detaljplan innebär att strandskyddet upphävs för de delar av planområdet som benämns a1 strandskydd upphävt för allmänheten och a2 strandskydd upphävt kvartersmark. Marken längs strandlinjen anläggs som natur i plankartan för att möjliggöra fri passage längs vattnet för allmänheten och boende. För åtgärder inom övriga markområden krävs dispensprövning för varje åtgärd.

För utveckling av stranden pekas lämpliga bad och brygglägen ut i plankartan W 1 förtöjningsplats, W2 bryggor, W3 badplats i plankartan, åtgärderna föregås prövning av vattenverksamhet enligt 11 kap MB.

Allmänhetens tillgänglighet till stranden i området kommer till viss mån att begränsas genom att mark som idag omfattas av strandskydd omvandlas till kvartersmark. Konsekvenserna bedöms dock mildras genom att marken närmast stranden bevaras som natur och genom att stranden tillgängliggörs med nya bryggor, badstrand och förtöjningsplatser samt en parkering.

I dagsläget kan inte en bedömning av hur växt- och djurliv längs strandkanten påverkas av nya bryggor, eftersom underlag saknas. Men sett till den allemansrättsliga tillgången till strandzonen bedöms konsekvenserna på strandmiljön bli måttliga.

Arter

Växter

Att en skötselplan upprättas har en positiv påverkan på ängens växter eftersom fortsatt slåtter säkerställs på lång sikt. Att invasiva arter kan spridas vid anläggningsarbete eller från dumpning av trädgårdsavfall i natur kan ha en negativ påverkan. Den negativa påverkan bedöms kunna motverkas genom att föreslagna åtgärder följs.

Planförslaget bedöms inte ha några konsekvenser på ängens växter, förutsatt att det viktiga skadebegränsande åtgärderna vidtas.

Fåglar

Konsekvenserna för fåglar i området bedöms sammantaget som små till måttliga konsekvenser, små om de föreslagna åtgärderna följs.

Om inte träden längst strandzonen sparas riskeras negativa konsekvenser uppstå för drillsnäppa och mindre hackspett. För drillsnäppa finns även risk för negativa konsekvenser om stigen i områdets nordvästradel anläggs för nära strandzonen. Om hålträd och lövträd i stor omfattning tas ned kan negativa konsekvenser uppstå för hålhäckande fåglar.

Planförslaget kan ha en indirekt påverkan på områdets fågelarter till följd av ökad predation från hund och katt vilket kan ge måttligt negativ konsekvens för områdets fågelarter.

Fladdermöss

Planförslaget bedöms sammantaget ge små till måttliga konsekvenser för områdets fladdermöss.

Konsekvenserna är beroende av hur belysningen i området utformas. För att planförslaget inte ska ge negativa konsekvenser för fladdermöss är det viktigt att belysning inte riktas in i skogen, ekhagen eller strandzonen och att hålträd som kan utgöra bo och viloplåtar sparas. För dvärgpipistrell bedöms konsekvenserna bli små – måttliga, för övriga fladdermusarter blir konsekvenserna sammantaget små.

Skadebegränsande åtgärder

Naturmiljö

- För att bibehålla områdets naturvärden kopplade till hagmark och slåtteräng kommer en skötselplan att tas fram.
- För att motverka spridning av invasiva arter i området ska maskiner som tas in i området ska vara sanerade mot invasiva arter. Förorenade massor med aktiv fröbank får inte tillföras till området. Trädgårdsavfall får inte dumpas i naturmark, boende behöver informeras om att inte sprida invasiva arter från sina trädgårdar.
- Genom information om skötselns utförande och dess betydelse för områdets naturvärden kan människor som vistas i området bli informerade och uppmärksammade på områdets naturvärden.
- Information bör ges till boende om husdjurs påverkan på småvilt och fåglar.

Strandskydd

- För att mildra de negativa konsekvenserna av påverkan på strandskydd och riksintresse kommer marken längs stranden bevaras som natur.

Biotopskydd

- För att begränsa skadan på biotopskydd när delar av två stenmurar tas bort kan stenarna placeras på närliggande stenmurar eller odlingsrösen med mossor och lavar mot söder.
- Røjning av sly runt befintliga odlingsrösen och stenmurar för att öka solbelysning och värdet på sikt (viktigt att bärande träd och buskar sparas samt ädellöv och gråal).

Fåglar

- För att inte störa fåglar bör byggtiden begränsas under fåglarnas häckningsperiod från 1 april - 31 juli.
- Om hålträd tas ned ska fågelholkar sättas upp.

- Stigen längs stranden i områdets nordvästra del ska placeras en bit upp från strandlinjen för att inte störa fåglar.
- Åtgärder i land och vattenmiljön bör utföras när den biologiska aktiviteten är låg de vill säga på höst och vinter.
- Vid stranden där brygglägen pekas ut är det viktigt att spara naturmark i så stor utsträckning som möjligt.

Fladdermöss

- Vid projektering rekommenderas att så stor del som möjligt av befintliga skogsområden lämnas kvar, framför allt bör betesmarken i områdets sydöstra del visas stor hänsyn.
- Fortsatt betesdrift bör inte försvåras.
- Äldre träd eller grova träd bör lämnas eftersom de kan utgöra viloplats eller boplats för fladdermöss.
- Belysning av ovan nämnd ekhage och vattenspegel i sjön bör undantas om fladdermöss ska kunna använda miljöerna.
- Planera belysningen i området för att minimera påverkan på fladdermöss. Välj gärna belysning som är riktad nedåt och avgränsad.
- Anläggning av mindre brygga för cirka 1–4 båtplatser är sannolikt inget hinder för fladdermöss. Permanent belysning av brygga och bryggområde kan dock vara ett hinder.
- Tillfällig belysning som tänds under kortare perioder och är avgränsad utgör inte heller något hinder, förutsatt att det inte finns någon möjlig boplats för fladdermöss i direkt anslutning.
- Inför borttagande av hålträd eller äldre byggnader som kan utgöra bomiljöer för fladdermöss bör lokalerna kontrolleras om dessa fungerar som koloniplatser för fladdermöss.
- Under byggnation undvik belysning i områden nära skogspartier/brynmiljöer (eftersom de kan utgöra jaktområden eller koloniområden för fladdermöss).

Nollalternativ/Framskrivet nuläge

Nollalternativet innebär att nuvarande markanvändning fortsätter i området. Detta medför att skogsmarken tas in i skogsbruksplan. Områdena med naturvärden kommer även vid nollalternativet att sparas. Åkermaken kommer att försätta brukas och hagmarken betas. Kommunens ambition är att ången kommer att fortsätta att slåttas. Vid nollalternativet är det troligt att kommunen kommer att bygga i annat utpekade LIS område. Nollalternativet bedöms ha en neutral konsekvens på området.

Samlad bedömning

Sammantaget bedöms planförslaget ge små-måttliga konsekvenser på naturmiljön. Området hyser flera värden kopplat till naturmiljö. Men med hjälp av anpassningar och skadebegränsande åtgärder bedöms skador på dessa värden kunna undvikas. Bedömningen baserar sig på antagandet att de skadebegränsande åtgärderna följs.

6.3 Kulturmiljö

Förutsättningar

Underlag för bedömningen utgörs av två arkeologiska undersökningar: "Arkeologisk utredning för Torpa 1:1 år 2008" och "Arkeologisk förundersökning inom Torpa 1:1 och boplatsen RAÅ 288 år 2009".

Torpa socken är känt för sin säregna natur som erbjuder slingrande vägar och vackra utblickar mot Sommen. Torpa kyrka är vackert beläget på en ekbevuxen kulle endast några hundra meter från Torpafjäders västra strand samt drygt 1 km från huvudvägen genom Ydre. Ett tillbygge gjordes på kyrkan på 1400-talet och kyrkans utseende är därefter bevarat. På kyrkan finns bland annat en klockstapel vars ålder är okänd men som finns omnämnd år 1671. Kyrkan ger ett mäktigt intryck på besökare i och med dess höga ålder och triumfkrucifixet som är från 1200-talet sägs hänga på samma plats som i den äldsta kyrkan. Kyrkan har ett flertal prydnader från stormaktstiden (Tranås Ydre släktforskarförening 2021).

I Torpa socken finns även ett byggnadsminne, Råås kvarn, där en kvarn har funnits sedan 1742. Kvarnbyggnaden är knuttimrad och till kvarnen hör även mjölnarbostad och två ekonomibygnader (Ydre kulturarvsplan 2012).

År 2008 genomfördes en arkeologisk utredning som omfattade flera områden i Ydre kommun som var aktuella för detaljplanläggning, däribland fornlämningar funna vid Bianäset. Undersökningen mynnade ut i att planerade fastigheter vid Bianäset skulle omfattas av en arkeologisk förundersökning vid eventuell exploatering för att kunna fastställa påträffade lämningars karaktär avseende ålder och utbredning samt för att utreda om vidare utredningar krävdes.

År 2009 genomfördes därför en arkeologisk förundersökning för fastigheten Torpa 1:1 och lämningen *Torpa 288/RAÅ 288*. Utredningen genomfördes av Östergötlands länsmuseum. Under förundersökningen framkom 45 anläggningar, majoriteten utgjordes av stör- och stolphål. Analyser med ¹⁴C av två härदार gav dels en datering till 1200-tal och dels en bredare tidsbestämning till efterreformatorisk tid. De två dateringarna kan möjligen avspegla två etableringsfaser för Bianäset där den första fasen skulle vara en medeltida bebyggelse som ödelades efter mitten av 1300-talet och den andra en nyodling av området under 1600-talet.

För att klargöra om de två tänkta faserna kan avspegla sig i de materiella lämningarna föreslogs en slutundersökning genomföras innan exploatering av den undersökta ytan påbörjas.

En ansökan om tillstånd enligt 2 kap. kulturmiljölagen har lämnats till länsstyrelsen Östergötland 2017 gällande arkeologisk slutundersökning av RAÅ-nummer Torpa 251:1 och 288 inför exploatering av planområdet.

Inom planområdet finns en fornlämning, en möjlig fornlämning samt två övriga kulturhistoriska lämningar:

- RAÅ-nummer Torpa 227:1, övrig kulturhistorisk lämning, bebyggelselämning bestående av en husgrund med spisröse. På platsen växer fruktträd. Rivel 1920.
- RAÅ-nummer Torpa 288, boplatslämningar i form härदार, stolphål, mörkfärgningar och kulturlager. Enligt uppgifter i fornminnesregistret är detta det sannolika läget för tidigare fyndplats av simpel skafthålsyxa, se Torpa 251:1.
- RAÅ-nummer Torpa 251:1, boplatslämningar fyndplats för ämne till simpel skafthålsyxa.
- RAÅ-nummer Torpa 248:1, fyndplats för båtyxa och i närheten. Yxa och kol hittades i samband med grundgrävning för ladugården. Yxan förvaras inte längre på platsen.

Lösfynden visar på människors närvaro i området alltsedan yngre stenålder. En av boplatzlämningarna inom aktuellt område som berörs av detaljplanen dateras från medeltid och framåt, (RAÄ-nummer Torpa 288). Det topografiska läget för detaljplanen bedöms vara mycket fördelaktigt beträffande fornlämningar.

Planområdet består idag av ett småskaligt mosaikartat jordbrukslandskap med mindre åkerlappar samlade runt bebyggelsen i områdets nordöstra del. I planområdet finns flera synliga kulturhistoriska element som stenmurar och odlingsrösen, objekten är biotopskyddade och behandlas under avsnittet naturmiljö.

Fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen. Om ytterligare fornlämningar påträffas inom planområdet i samband med gräv- eller schaktningsarbeten så ska arbetet stoppas och en anmälan göras till Länsstyrelsen.

Påverkan

Ett genomförande av detaljplanen innebär att platsen där fornlämningen RAÄ-nummer Torpa 288 (boplatz) och RAÄ-nummer: Torpa 251:1 (lösfynd) kommer att planläggas som fastighet.

Inom området finns ett stort antal kulturhistoriska element i området, planförslaget innebär en förändrad markanvändning inom planområdet där jordbruksmark omvandlas till fastigheter. Två odlingsrösen och delar av en stenmur kommer att tas ur sitt sammanhang och inte längre vara biotopskyddade, eftersom de inte längre kommer att ligga inom jordbruksmark. Detta resulterar i att de förlorar sin koppling till det småskaliga jordbrukslandskapet och resulterar i att den historiska läsbarheten i landskapet försämras.

Effekt och konsekvens

Sammantaget bedöms huvudalternativet ge som mest måttligt negativa konsekvenser för kulturmiljön. Konsekvenserna för kulturmiljön bedöms minska om de skadebegränsande åtgärder som föreslås nedan arbetas in i planen.

Skadebegränsande åtgärder

Skadebegränsande åtgärder som föreslås för att kunna förebygga negativa konsekvenser innefattar följande:

- Upprättande av skötselplan med fortsatt bete och slåtter i området för att bevara både de kulturella värdena och den historiska läsbarheten i landskapet.
- Anpassning av planförslag med fastigheter placering för att bevara åkerholmar, stenmurar och odlingsrösen.
- Ett odlingsröse som hamnar inom fastighetsmark skyddas med markklovsplikt i plankartan.
- Under byggtiden bör maskiner framföras med försiktighet runt odlingsrösen och stenmurar.
- Information om fornlämningarna som tas bort samt information om platsens historia kan presenteras på informationsskyltar för att tillgängliggöra informationen och skapa ett historiskt sammanhang för människor som vistas i området.
- Om nya fornlämningar påträffas i samband med gräv- eller schaktningsarbeten ska arbetet stoppas och en anmälan göras till Länsstyrelsen.

Nollalternativ/Framskrivet nuläge

Nollalternativet innebär att området ej bebyggs och att nuvarande markanvändning fortskrider, där med bedöms att inga negativa konsekvenser uppstå för kulturmiljön inom planområdet vid nollalternativet. Nollalternativet bedöms ha en neutral konsekvens på området.

6.4 Friluftsliv och rekreation

Förutsättningar

Sommen och dess strandkanter omfattas av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. I Länsstyrelsens värdebeskrivning av Sommen som riksintresse för friluftsliv beskrivs att värdet för friluftsliv, rekreation och turism grundar sig i sjöns höga naturvärde och klara vatten. Sommen har en särpräglad och värdefull fisk- och fågelfauna och sjön är känd för sitt klara vatten och intressanta fiske (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

Sommen är ett populärt utflyktsmål, vid sjön finns flera anordningar för friluftsliv. Friluftaktiviteter såsom bad, båtliv, fiske, paddling och långfärdsskridskoåkning är vanliga. Det omgivande landskapet runt sjön har en unik sydsvensk naturtyp med en omväxlande terräng vilket gör området attraktivt för rekreation. Längs med sjön finns flera vandrings- och cykelleder. Från flera platser utmed sjön har man en storslagen utsikt över Sommenlandskapet. Många som söker sig ut på Sommen gör det på grund av att de har möjlighet att uppleva tystnaden och det omgivande landskapet (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

Idag är Bianäset relativt otillgängligt för allmänheten från land, i den nordöstra delen ligger tre fastigheter, med kortklippta grönytor ned till sjön och en stor ekhage. I den nordvästra delen består marken av produktionsskog med ett kalhygge och en brant sluttning ned till Sommen.

Påverkan

Enligt planförslaget kommer den främsta exploateringen av området med nya fastigheter att ske i den nordvästra delen av området på kalhygget samt med tre fastigheter i mitten av området. Två brygglägen samt en badplats pekas ut i den nordöstra delen av området. Ett genomförande av detaljplanen innebär att strandskyddet upphävs inom delar av planområdet och omvandlas till fastighets- och kvartersmark.

Exploateringen kommer leda till att fler människor får tillgång till friluftslivet och sjön via Bianäset, eftersom marken längs strandkanten sparas som "natur" och vägar och stigar längs med vattnet anläggs. Planen ökar möjligheterna till bad och båtliv med en badbrygga vid stranden och de förtöjningsplatser som tillkommer.

Enligt översiktsplanen (ÖP 2013) planeras en cykelled med rekreativstråk mellan Torpa och Bianäset vilket är positivt för friluftslivet då fler får tillgång till Sommen vid Bianäset.

Exploateringen på Bianäset bedöms i sig inte påverka upplevelsevärdet för friluftsliv på sjön Sommen. Planförslaget kan dock tillsammans med andra exploateringar ha en påverkan på värdet av Sommen som riksintresseområde för friluftsliv, som ett stort sammanhängande naturområde med tyst och orörd natur. Om allt fler områden längs sjön exploateras ökar aktiviteten vid sjön. Många av de som söker sig ut på Sommen och i naturen gör detta på grund av att de har möjlighet att uppleva tystnaden och det orörda landskapet.

Effekt och konsekvens

Planförslaget bedöms ha både positiva och negativa konsekvenser för friluftslivet. Inom området är utvecklingen för den allemansrättsliga tillgängligheten positiv, eftersom området

tillgängliggörs för fler människor genom stigar, vägar, båt och badplats. För Sommen som helhet kan planförslaget tillsammans med andra exploateringar i strandnära lägen ha en negativ påverkan på friluftslivet (se kap 7 Kumulativa effekter), eftersom exploatering ökar aktiviteten vid sjön och påverkar upplevelsen av orörd natur.

Planförslaget bedöms ge både positiva och negativa konsekvenser vilket sammantaget resulterar i en neutral konsekvens.

Skadebegränsande åtgärder

Skadebegränsande åtgärder som föreslås för att kunna förebygga negativa konsekvenser innefattar följande:

- För att inte påverka tillgängligheten och friluftslivet negativt bevaras marken längs med stranden som "natur". Att marken bevaras som "natur" ger en ökad tillgänglighet. Allmänheten och boende i området kommer kunna nyttja marken längs med stranden för rekreation och friluftsliv.
- För att minska den negativa påverkan på upplevelsevärdet från sjön bevaras marken längs med stranden som "natur", träden skyddar mot insynen till området från sjön, det är därför viktigt att alla träd i strandzonen sparas.

Nollalternativ/Framskrivet nuläge

Nollalternativet innebär att markanvändningen i området blir oförändrad. Bianäset kommer fortsätta att vara relativt otillgängligt för friluftsliv, naturupplevelsen från sjön kommer inte att påverkas. Vid nollalternativet kan exploatering ske vid annat utpekad LIS område vid Sommen. Om inte planförslaget genomförs kommer inte cykelled med rekreativstråk uppföras mellan Torpa och Bianäset. Nollalternativet bedöms ha en neutral konsekvens på området.

6.5 Vattenmiljö inkl. MKN

Förutsättningar

Sjön Sommen ingår i Svartåns vattensystem och är en stor oligotrof sprickdalssjö med en areal på 132 km² och ett största djup på 53 meter. Sjön har klart vatten med en i allmänhet mycket sparsam övervattensvegetation och är ytvattentäkt för Tranås kommun. Enligt vattendirektivets artikel 7 ska vattenförekomster som används för uttag av viss kvantitet, eller reserverats för framtida uttag, skyddas för att garantera tillgången på vatten av god kvalitet.

Sommen är som nämnts ovan av riksintresse för friluftsliv och naturvård samt utpekad område för fiskevård. Sjön har en mycket värdefull fiskfauna, med ett stort antal fiskarter, bland annat reproducerande storröding, nedströmslekande insjööring, siklöja och nors. Sjön huserar också bland annat fiskgjuse, strandskata, storlom, småskrake, lärkfalk, häger och utter. Den biologiska mångfalden är hög, främst beroende på den artrika fiskfaunan, den stora sjöytan samt den mångformiga strand- och vattenvegetationen.

I det aktuella planområdet finns två enskilda avlopp. Genomförandet av den nya detaljplanen kommer att innebära att utsläpp till vatten sker både genom utsläpp av dagvatten (se nedan i separat avsnitt) och av ökade mängder avloppsvatten. Avloppsvattnet från samtliga hushåll i det nya bostadsområdet samt från befintlig bebyggelse kommer att samlas ihop och ledas i slutna ledningar via pumpstation till ett minireningsverk med tillhörande efterbehandling. Reningsverket ska uppfylla Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2016:17 vid anläggande av avloppsanläggningar för hushållsspillvatten. Anläggningen ska uppfylla normal nivå för

hälsoskydd och hög nivå för miljöskydd (90% fosforreduktion och 50% kvävereduktion). Vattnet efterbehandlas därefter i en infiltrationsbädd (Ydre kommun, 2018).

Det finns planer på att på sikt koppla VA från planområdet, ett sommarstugeområde och Dalbylandet till ett nytt reningsverk i Ramfall. Frågan är under utredning.

Planförslaget medger att anläggning av bryggor på fyra platser, där en av dessa innebär utbyggnad av befintlig brygga medan övriga är tillkommande bryggplatser.

Miljökvalitetsnorm för vatten

Sommen (SEFI1012) har miljökvalitetsnormer enligt fisk- och musselvattenförordningen.

Sommen västra (Torpasjön, SE643296-145661) har beslutade miljökvalitetsnormer som anger att vattenförekomsten ska ha god ekologisk status 2033 och god kemisk ytvattenstatus. För en rad parametrar är dock 2027 satt som målår.

Sommen västras ekologiska status klassas i dagsläget som måttlig, och dess kemiska status uppnår ej god. Det är kvalitetsfaktorerna för växtplankton, fisk, näringsämnen, syrgasförhållanden och långsgående konnektivitet som är utslagsgivande för ekologisk status. Måttlig status för konnektivitet beror på dammar för vattenkraft långt ifrån planområdet. Övriga kvalitetsfaktorer handlar om övergödning och de har höga krav eftersom Sommen ligger på hög höjd och är en stor djup sjö, vilket gör att det naturliga referensförhållandet har hög kvalitet.

För påverkanstryck från *Punktkällor – reningsverk* anges för kvalitetsfaktorerna Fisk, Näringsämnen och Växtplankton:

Vattenförekomsten uppnår inte kraven för god ekologisk status avseende fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorer för övergödning. Utsläppsbehandlande och/eller -förebyggande åtgärder behöver genomföras för att minska utsläppet så att god status kan nås 2027. Vattenförekomsten får en tidsfrist till 2027 med skälet tekniskt omöjligt. Vattenförekomstens återhämtning tar tid och åtgärder bör därför sättas in så snart som möjligt för att nå målet om god ekologisk status till 2027. (VISS, 2022)

För påverkanstryck från *Diffusa källor – Urban markanvändning* som kan relateras till dagvatten (se nedan) anges för kvalitetsfaktorerna Näringsämnen, Växtplankton och Fisk:

Vattenförekomsten uppnår inte kraven för en god ekologisk status då det finns betydande påverkan på kvalitetsfaktorn näringsämnen från urban markanvändning. Utsläppsbehandlande åtgärder ska genomföras för att minska påverkan så att god status kan uppnås. Vattenförekomsten får en tidsfrist till 2027 med skälet tekniskt omöjligt att nå god status tidigare. Vattenförekomstens återhämtning tar lång tid och åtgärder bör därför sättas in så snart som möjligt för att nå målet om en god ekologisk status till 2027. (VISS, 2022)

För påverkanstryck från *Diffusa källor – enskilda avlopp* anges för kvalitetsfaktorerna Fisk, Näringsämnen och Växtplankton:

Vattenförekomsten uppnår inte kraven för god ekologisk status avseende biologiska kvalitetsfaktorer kopplat till övergödning. Utsläppsbehandlande och/eller förebyggande åtgärder behöver genomföras för att minska utsläppet så att god status kan nås 2027. Vattenförekomsten får en tidsfrist till 2027 med skälet tekniskt omöjligt. Vattenförekomstens återhämtning tar tid och åtgärder bör därför sättas in så snart som möjligt för att nå målet om god ekologisk status till 2027. (VISS, 2022)

Försämring av en kvalitetsfaktor får inte ske från en klass till en annan för ett delområde även om detta inte innebär att klassificeringen av ytvattenförekomsten som helhet försämras. Om aktuell kvalitetsfaktor ligger i den lägsta klassen är varje försämring otillåten.

Kemisk status får inte försämrats på parameternivå om försämringen går från "god" kemisk status under gränsvärdet, till "uppnår ej god" kemisk status över gränsvärdet. Halterna får inte heller öka när statusen bedöms som "uppnår ej god" kemisk status för en parameter. Här görs bedömningen med utgångspunkt i den kvalitet som vattenförekomsten redan har utifrån aktuell information. (Miljösamverkan Sverige, 2022).

Påverkan

De ekologiska värdena i strandkant och vattenmiljö riskeras påverkas vid anläggning av bryggor. Underlag för närmare bedömning av påverkan saknas och en utredning av vattenmiljön (strandkant, bottenfauna) föreslås för en säkrare bedömning. Dock har vid ett kortare platsbesök olika makrofyter identifierats vid sandstranden i öster. Dessa tyder på näringsfattig sjö vilket innebär att vattenmiljön är mycket känslig för övergödning (Sandsten, 2022).

Den ökade belastningen från avlopp och dagvatten bidrar till ökade utsläpp av näringsämnen och metaller. För avlopp beräknas tillskottet av näringsämnen utifrån 25 hushåll och nyttjande av minireningsverk bli så som redovisas i Tabell 3 (Schagerström, H. 2022). Vattnet ut från reningsverket kommer därefter att infiltreras innan det når grundvatten och recipient. De föreslagna åtgärderna – minireningsverk och infiltration – bedöms kunna hålla påverkan på relativt låga nivåer, kvarstår viss ökad belastning på Sommen genom exploateringen både avseende näringsämnen och metaller.

Tabell 3. En beräkning utifrån gällande normer för näringsämnen i normalspillvatten av det totala tillskottet av näringsämnen till naturen efter rening av 25 hushåll. I tabellen anges värden per dag och per år för två modeller av reningsverk där det ena har utökad fosforreduktion. Källa: Henrik Schagerström, H., Watersystems. 2022.

	Per dag WSB Clean, modell SOP reduktion enl. norm	Per år WSB Clean, modell SOP Förväntad reduktion	Per dag WSB Clean, modell SO +P Förväntad reduktion enl. norm	Per år WSB Clean, modell SO +P Förväntad reduktion
Totalfosfor	12,5 g	4,56 kg	3,8 – 6,3 g	1,17 - 2,30 kg
BOD (organiska ämnen)	90 - 300 g	32,9 – 54,8 kg	90 - 150 g	32,9 – 54,8 kg
Totalkväve	263 – 438 g	96,0 – 159,9 kg	263 g	96,0 kg

Effekt och konsekvens

Exploateringen kommer att innebära ett ökat tillskott av näringsämnen till Sommen vilket kan komma att påverka bottenfauna och flora. Dock kommer en snabb utspädning att ske och effekten bedöms bli liten negativ.

Bedömningen av platsens lokala värde är dock osäker då vattenutredning för området saknas och endast offentliga data och okulär bedömning på plats finns som bedömningsgrund. Sommens värde i stort är högt varför konsekvensen bedöms bli måttligt negativ.

Skadebegränsande åtgärder

Bestämmelser om andel hårdgjord yta för respektive fastighet se har förts in i plankarta, andelen visas i procent på respektive egenskapsbestämmelse för kvartersmark se (Figur 6, e₁) Vägen i området asfalteras ej. Alla tillkommande och befintliga fastigheter ansluts till minireningsverk vilket innebär högre reningsgrad än enskilda avlopp.

För avloppsvattnet är val av plats för infiltration väsentlig för att tillse att eventuellt tillskott av näringsämnen och/eller metaller inte når den östra stranden som både bedöms som den mest känsliga vattenmiljön och utgör badplats. Om halterna som når Sommen behöver ytterligare reduceras kan biofilter för avlopps- och dagvatten övervägas.

Mätningar på plats bör ske efter exploatering för att säkerställa att planerad rening är tillräcklig och för att, om höga värden uppmäts, planera åtgärder ytterligare rening.

Nollalternativ/Framskrivet nuläge

I nollalternativet sker ingen exploatering. De enskilda avloppen kvarstår som utsläppskälla. Konsekvensen blir marginellt negativ.

6.6 Dagvatten

Förutsättningar

En dagvattenutredning har genomförts av Ramboll (Ramboll, 2021). Beskrivningar av geologi, topografi, flöden, föroreningshalter och föreslagen dagvattenlösning är hämtade ur denna rapport.

Markförhållanden, topografi och grundvattennivåer.

Marken inom området bedöms enligt SGU:s genomsläpplighetskarta som medelhög vilket betyder att dagvattnets möjligheter att infiltrera är goda. Marken består av isälvsediment med ett lager morän. Inom utredningsområdet finns ett varierande skattat jorddjup till berg med cirka 2–6 meter.

Topografin sluttar ut mot Sommen, befintliga marknivåer varierar mellan +148 m och +164 m (RH2000). Enligt en geoteknisk undersökningsrapport utförd av Ramboll (daterad 2021-09-30) har fri grundvattenyta noterats på djup mellan 0,2 – 2,0 meter, i nivå med Sommen.

Områdets avrinningsområde har uppskattats utifrån höjddata i grundkartan och bedöms vara cirka 80 ha. Område uppströms som belastar utredningsområdet består av åkermark och skog, generellt sker avrinning i nordostlig riktning.

Föreslagen dagvattenlösning

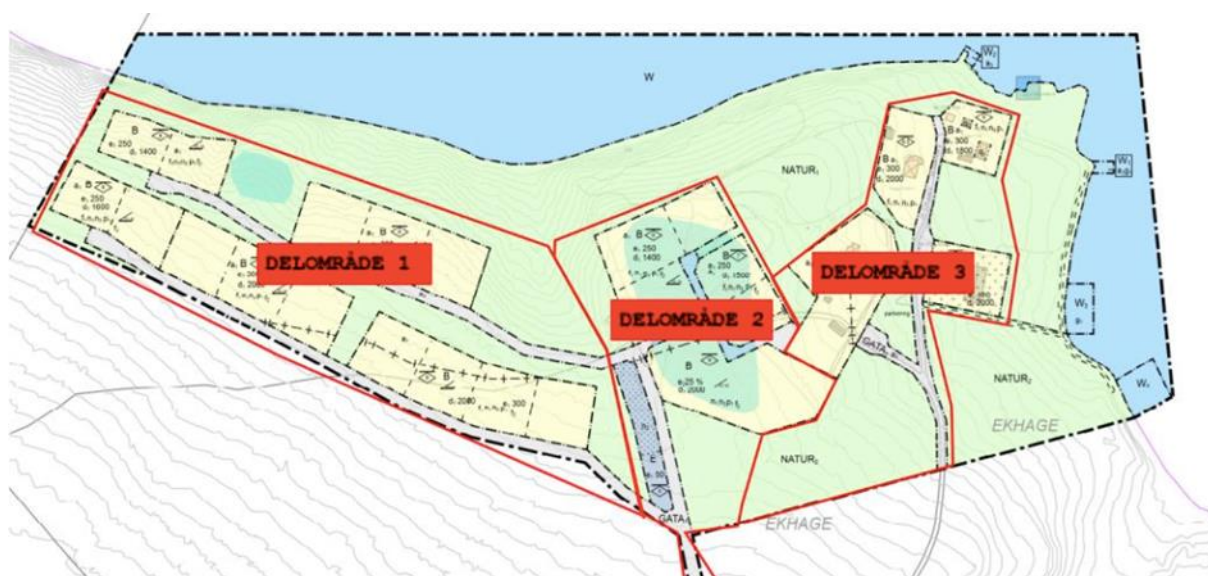
Dagvattenhantering inom utredningsområdet ska utformas enligt Svenskt Vattens standard. Detta innebär bland annat att dagvattnet så långt som möjligt ska infiltreras innan det når recipient, att tillförseln av vatten inte får leda till att belastning av föroreningar når kritiska nivåer, att recipientens känslighet ska vara styrande för utformning av dagvattenlösning och att lokalt omhändertagande av dagvatten prioriteras. Planerade dagvattenanläggningar behöver samordnas med befintlig.

Området bedöms vara gles bostadsbebyggelse och dagvattenanläggningar dimensioneras därför att ha kapacitet för ett regn med återkomsttid 10 år enligt riktlinjer i Svenskt Vattens publikation P110. Klimatfaktor är satt till 1,25 och rinntiden till 10 minuter vilket ofta används för mindre exploateringar såsom aktuell detaljplan. Beräknade flöden och magasinvolymen efter exploatering är korrigerad med en klimatfaktor på 25 %. Beräknade fördröjningsvolymen är baserade på att fastigheterna inom utredningsområdet inte ska släppa ett större flöde än vad som idag genereras vid ett 10-årsregn.

Eftersom avrinning sker direkt till recipient bedöms översvämningsrisken och därmed behovet av fördröjning vara liten. Dagvattenanläggningen bör därför dimensioneras utifrån behovet av rening.

Den lösning som föreslås sker i öppna system på ytor som finns naturligt i området för att därefter i diken ledas till avsatta magasin – olika för olika delar av planområdet och dimensionerade utifrån reningsbehov – där vattnet renas innan det avvattnas mot Sommen. Magasinen kommer bara att vara vattenfyllda vid extremregn och eventuella träd eller buskar kan behållas.

Det totala flödet från området vid ett 10-årsregn beräknas öka från 193 l/s till 944 l/s. För att flödena ska hållas nere till samma volymer som innan exploatering krävs en fördröjningskapacitet om 424 m³.

Figur 13. Uppdelning av utredningsområdet i tre delområden. OBS att planen ändrats något sedan denna illustration togs fram, vilket dock inte påverkar uppdelningen i delområden. Källa: Ramboll, 2021.

En skötselplan ska upprättas för magasinet avseende slamuppsamling, resning etcetera och slammet ska därefter hanteras på samma sätt som slam från rännstensbrunnar och vägdiken.

Föroreningsberäkningar har utförts för området med hjälp av StormTacs webbapplikation (Version 20.3.3), ett webbaserat verktyg för beräkning av föroreningstransport och dimensionering av dagvattenanläggningar. Modellen innehåller processer för avrinning, flödestransport, föroreningstransport, recipienter, rening och flödesutjämning.

Årsmedelnederbörden för perioden 1961–1990 om 624 mm har använts för beräkningar tillsammans med data från i första hand svenska, i andra hand internationella undersökningar kring föroreningar från olika typer av markanvändningar. Antagande om markanvändning har varit i huvudsak naturmark innan exploatering och varierande från gräs, tak och grus efter exploatering.

Fastslagna riktvärden för föroreningshalter från dagvatten saknas och bedömningar görs vanligen från fall till fall utifrån bland annat recipientens känslighet. Dock har de värden som Riktvärdesgruppen, en grupp inom det regionala dagvattennätverket inom Stockholms län, tog fram 2009 som indikator på om rening behövs blivit vedertagna vid dagvattenberäkningar om inte aktuell kommun har egna högre värden att utgå från. Om dessa riktvärden överskrids bör rening ske med bästa möjliga teknik till ekonomiskt rimlig kostnad med målsättningen att riktvärdena inte ska överskridas. Olika riktvärdesnivåer gäller för olika typer av recipienter och dagvattensystem.

Innan exploatering beräknas dagvattnet från området klara samtliga uppställda riktvärden för de ämnen som undersökts (se Tabell 4 nedan).

Påverkan

De schablonberäkningar som utifrån flödesberäkningar för området utförts av föroreningsinnehållet i dagvatten från olika markanvändningar (här naturmark, takyta, grusväg) rör utsläpp av näringsämnena fosfor (P) och kväve (N), tungmetallerna Pb, Cu, Zn, Cd, Cr, Ni och Hg, suspenderad substans, oljeindex samt Bens(a)pyren (BaP).

I Tabell 3 finns resultaten av beräkningarna sammanfattade för halter och mängder av dessa ämnen innan exploatering, efter exploatering men utan rening samt efter exploatering med rening.

Tabell 4. Beräknade föroreningshalter och mängder före och efter exploatering, med och utan rening. (Ramboll 2021)

Ämne	Riktvärde (µg/l)	Halt före (µg/l)	Halt efter (utan rening) (µg/l)	Halt efter (med rening) (µg/l)	Mängd före (kg/år)	Mängd efter (utan rening) (kg/år)	Mängd efter (med rening) (kg/år)
P	160	24	160	150	0,28	4,3	4,00
N	2000	460	1400	1000	5,5	36	27
Pb	8	2,1	8.1	4,6	0,025	0,22	0,12
Cu	18	5,5	20	14	0,065	0,52	0,39
Zn	75	15	60	42	0,18	1,6	1,1
Cd	0,4	0,085	0.41	0,24	0,001	0,011	0,0065
Cr	10	1,5	4,8	2,9	0,018	0,13	0,077
Ni	15	2,1	5,7	3,5	0,025	0,15	0,094
Hg	0,03	0,0078	0,025	0,021	0,000093	0,00068	0,00057
SS	40000	11000	40000	19000	130	1100	520
Oil	400	88	480	100	1	13	2,8
BaP	0,03	0,005	0,033	0,02	0,000059	0,00087	0,00053

Halter och mängder ökar kraftigt för samtliga undersökta ämnen efter exploatering och för P, Pb, Cu, Cd och olja överskrider riktvärdesgränserna. Efter rening i förslagna diken och dammar klaras dock samtliga riktvärden. Halterna av fosfor och koppar ligger dock nära riktvärdena även efter rening.

Effekt och konsekvens

Även om tillskottet av de undersökta ämnena ökar bedöms effekten av detta på recipienten bli liten.

För näringsämnena fosfor och kväve sker en kraftig ökning av utsläpp men från mycket låga nivåer. Även om arbete med minskning av tillskottet av näringsämnena är en viktig åtgärd för att Sommen Västra ska uppnå god ekologisk status till 2027 bedöms påverkan från planområdet vara begränsad. Lokalt kan vid större regn påverkan ske på badplatsen i öster, som ligger där ett fuktstråk rinner ut i sjön, vilket kan leda till att vattenkvaliteten där tillfälligt försämras. Möjlighet att reducera utsläppen av föroreningar genom ytterligare skadebegränsande åtgärder kan övervägas både för att reducera utsläppen av näringsämnena till sjön rent generellt och för att förhindra försämring av vattenkvalitet vid badplatsen (se nedan).

Utsläppsmängderna av fosfor och kväve med rening (27 resp. 4 kg/år) kan jämföras med den totala belastningen på hela vattenförekomsten västra Sommen. SMHI:s analys- och scenarioverktyg för övergödning i sötvatten anger att belastningen är ca 265 000 kg N och 5100 kg P per år (SMHI; 2023). Utsläppen kan inte riskera att försämma miljö kvalitetsnormen för hela vattenförekomsten.

För övriga ämnen bedöms effekten på sjön att bli liten. Redan 200 meter ut från Bianäset är vattendjupet 19 m och utspädning kommer att ske fort. För *Ekologisk status – Fysikalisk-Kemiska kvalitetsfaktorer – Särskilt förorenande ämnen* är klassningen i VISS *God* för Sommen – Västra och påverkan från utsläppen från planområdet bedöms inte påverka denna bedömning. För *Kemisk status*, som klassas som *Uppnår ej god*, beror den låga klassningen i huvudsak på atmosfärisk deposition av Hg medan utsläppen från planområdet bedöms ha mycket liten påverkan. Effekten av utsläpp av dagvatten från området bedöms bli liten negativ.

Då Sommen bedöms ha ett högt värde blir konsekvensen bli måttligt negativ.

Skadebegränsande åtgärder

Förutom de i dagvattenutredningen förslagna åtgärderna kan ytterligare reningsmetoder som förstärker reningen vara växtbäddar och sedimentationsdammar med vattenspegel. Dessa alternativ är båda mer skötselkrävande samt dyrare i anläggningskostnad. Lämpligt kan vara att i planen ta höjd för att ytterligare reningsåtgärder kan komma att krävas och avsätta ytor där detta kan ske och att efter exploatering ta prover på dagvattnet för att få verkliga värden från planområdet. Därefter kan vid behov ytterligare reningsåtgärder tas i bruk.

Dagvattenreningen kan även förstärkas genom att göra svackdiken nedanför fastigheternas slänter där vattnet får infiltrera eller rinna av långsamt i dränering.

För att förhindra att förorenat dagvatten når badplatsen vid häftiga regn skulle dagvattnet eventuellt kunna ledas till en invallad, avskild del av sjön som avsätts för dagvattenrening, en lösning som genomförts i Växjösjön.

Nollalternativ/Framskrivet nuläge

I nollalternativet sker inga förändringar av markanvändningen. Konsekvensen bedöms därmed bli oförändrad för dagvatten.

6.7 Landskapsbild

Förutsättningar

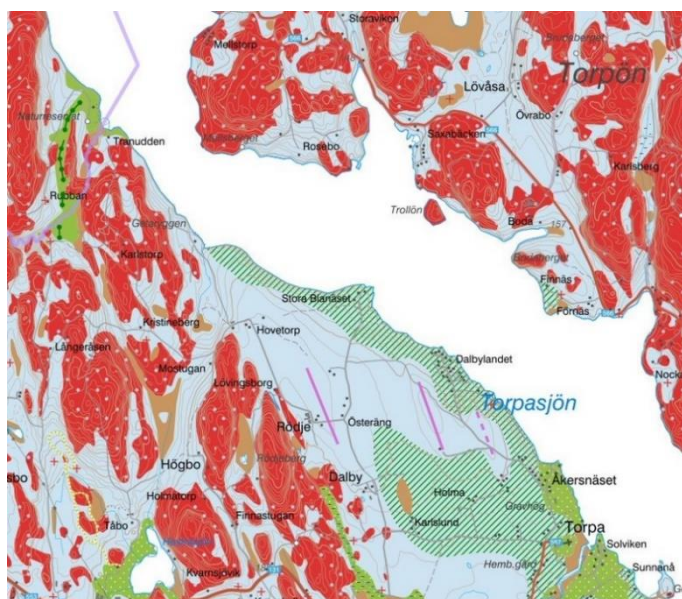
Sommen är en sprickdalssjö som uppkommit som en följd av starka rörelser i jordskorpan. Genom dessa rörelser har de vikar och fjärdar som utgör Sommen skapats. Sedan dessa händelser inträffade har landformerna omformats framför allt genom inlandsisarnas verkningar till det Sommenlandskap vi ser idag se (Figur 14). Sitt nuvarande utseende fick Sommen för omkring 10 000 år sedan, efter att issjön avtappats en sista gång till Baltiska issjön. Inlandsisen och Sommenissjön har lämnat flera tydliga spår i det landskap som omger Sommen (Stiftelsen Sommen 2000).

Jordbrukslandskapets utseende kring sjön Sommen är en följd av inlandsisarnas avsättningar av finkornigt material. Bördigheten i detta material har medfört att marken i dessa områden uppodlades i ett tidigt skede, vilket mängden gravfynd och offerplatser minner om. Idag är all bördig mark kring sjön Sommen i princip tagen i anspråk och uppodlad se (Figur 15) (Stiftelsen Sommen 2000). Lösfynden på Bianäset visar på människors närvaro i området alltsedan yngre stenålder. Inom planområdet finns flera synliga kulturhistoriska element såsom stenmurar och odlingsrösen.

Sjön Sommen och dess till- och utflöden har ända sedan människan började bosätta sig i bygden använts och haft stor betydelse som kraftkälla och transportled. Vattenvägarna var det naturliga mediet för transporter och användes länge för frakt av människor, boskap och varor. Närheten till sjön bidrog till att vägnät utvecklades långsamt och höll en låg kvalitet (Stiftelsen Sommen 2000).

Figur 14. I jordartskartan från SGU syns sprickdalslandskapet av granit (röd) liksom inlandsisens riktning tydligt. Källa: SGU 2023.

Figur 15. Med jordartskartan från SGU som facit är det lätt att förstå varför Bianäset med omnejd varit brukat sedan stenåldern: isälvssediment (grön streckat) lämpade sig för odling. Källa: SGU 2023.

I Sommen finns över 300 öar av varierande storlek, vilket ger sjön karaktären av ett skärgårdslandskap. Sjön är uppdelad på ett flertal fjärdar och vikar och omges av ett omväxlande landskap med småskaligt jord- och skogsbruk och gles bebyggelse. Det omgivande landskapets särprägling har gett bygden kring Sommen dess höga natur- och kulturvärden se (Figur 16). Närmast intill sjön är den dominerande markanvändningen skogsbruk och sjön inramas till stor del av barrskog (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

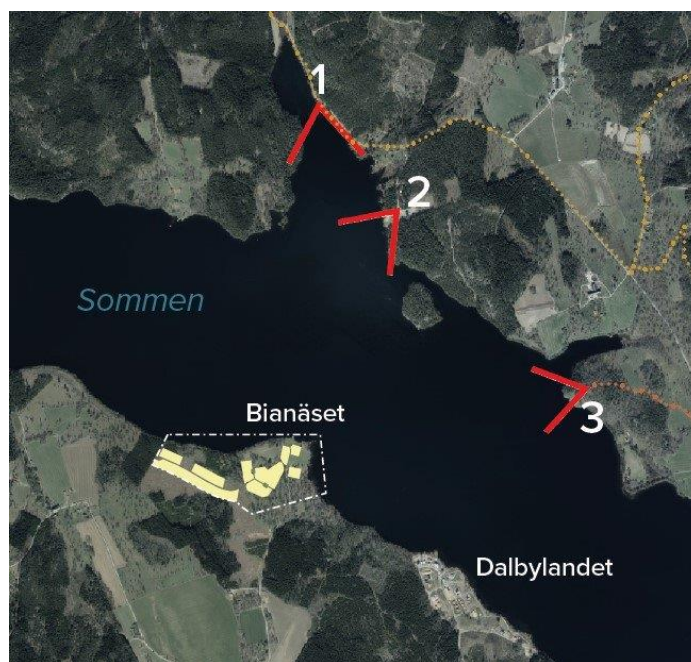

Figur 16. Foto som visar kulturlandskapet på Bianäset, sjön Sommen skymtar genom träden. Foto: Tobias Noborn.

Sommen omfattas bland annat av riksintresse för friluftsliv 3 kap. 6 § miljöbalken. Avgränsningen omfattar även större delen av Bianäset. Ett av tre huvudkriterier är ”område med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i naturmiljöer” (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

De omväxlande terräng- och näringsförhållandena i landskapet kring sjön ger upphov till en storslagen och sällsynt vacker sydsvensk naturtyp med ett artrikt växtliv. I de vanligt förekommande och många gånger näringsrika rasbranterna kring sjön återfinns ofta lövskog, inte ovanligt med ett inslag av ädellöv.

Många människor upplever Sommen genom bland annat bad, fiske, paddling, båtliv eller skridskofärder. Flera olika vandrings- och cykelleder går runt sjön. Från flera platser utmed sjön har man en storslagen utsikt över Sommenlandskapet. Bland Sommens brantberg kan nämnas Svalberget och Bodaberget som är välbesökta och populära utsiktspunkter och picknickplatser (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

Figur 17. Tre vyer som studerats för att kunna bedöma utbyggnadens påverkan på landskapsbilden Källa: Radar Arkitektur 2023.

Vidare skriver Länsstyrelsen i värdebeskrivningen för riksintresset att många som söker sig ut på Sommen gör det på grund av att de har möjlighet att uppleva tystnaden och det omgivande landskapet. Det är därför viktigt att eventuella framtida byggnationer, anläggningar och verksamheter anpassas till landskapet exempelvis vad gäller skala, volym och placering. Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt beskrivs kunna skada områdets värden bedöms bland annat vara negativ visuell påverkan som påtagligt stör upplevelsevärdena, och ändrad markanvändning som enskilt eller kumulativt kraftigt försämrar upplevelsen av området (Länsstyrelsen Östergötland 2014).

Då landskapet på Bianäset till stor del uppfattas från sjön Sommen och dess omgivningar, har beskrivning och bedömning av dess värden huvudsakligen utgått från detta. En vystudie har utförts för att visualisera den nya bebyggelsen och hur den uppfattas från tre olika punkter på Torpön (se Figur 17), belägen öster om Bianäset. Torpön är den största ön i Sommen och är ett populärt besöksmål för turister, främst sommartid. En vandringsled går runt hela ön, med många fina naturupplevelser. Tidigare omnämnda Bodaberget är en plats (vy 3, Figur 17), övriga två är platser där Bianäset syns tydligt från Torpön. Bianäsets klippta öppna gräsytor utgör en stark kontrast till omgivande tät skog, som når helt nära strandkanten se (Figur 18 och 19).

Figur 18. Bianäset sett från Torpön. Från utsiktsplatsen syns Bianäset tydligt lik-som branta berg, varierad kustlinje och storslaget landskap med mycket orörd natur. Foto Tobias Noborn.

Påverkan

Exploateringen innebär att mycket skog och solitära träd kommer att tas ner. Befintliga stenrösen och stenmurar kommer att påverkas och i vissa fall tas bort helt. Urschaktning och uppfyllning av massor kommer att behövas. Nya vägar, parkeringsplats och ledningar behöver anläggas genom området. Fördröjning och rening av dagvatten kräver sina tekniska lösningar, som innebär påverkan på befintlig naturmiljö.

Figur 19. Bild tagen på Bianäset vid befintlig brygga. De klippta gräsytorerna går hela vägen ner till vattnet. Foto: Tobias Noborn.

Effekt och konsekvens

Effekten av den påverkan som exploateringen utgör är att delar av området kommer att förlora sin småskalighet och känsla av orördhet. Området blir delvis till något annat, ett nybyggnadsområde med mycket öppen mark och vegetation som inte har hunnit återetableras. Nya byggnader förändrar prägeln på platsen. Med tiden kommer trädgårdarna att bidra med ny grönska, och vegetationen på allmän plats kommer att återetablera sig jämfört med byggskedet.

Konsekvensen av exploateringen blir att kulturhistorien blir svårare att tolka på platsen, när murar, stenrösen och tidigare sammanhang påverkas.

I den västra delen av planområdet är nivåskillnaderna inom på fastigheterna mellan tre och sju meter. Den fastighetsägare som vill ha en planare tomt, kanske för att enklare kunna placera ett hus, en trädgård som upplevs mer lättskött, eller båda, har stora möjligheter att tillskapa detta genom schakter alternativt utfyllnader och höga stödmurar eller branta makadamslänter.

Höga stödmurar eller branta makadamslänter är exempel på främmande inslag på platsen som innebär ett skalbrott och riskerar att påverka upplevelsevärdena och landskapsbilden på platsen negativt. Både för de som vistas inom planområdet och de som vistas på eller intill Sommen.

Skadebegränsande åtgärder

Planbestämmelser och byggrätter har anpassats för att skydda vissa befintliga värden.

- En bred zon "Natur" behålls närmast sjön, vilket gör att ny bebyggelse inte får en dominerande framtoning från sjön sett.
- Byggnation närmast vattnet, där landskapet är öppet idag och tillkommande byggnader därför blir väl synliga, har begränsats.
- Remsor av naturmark med uppvuxna träd behålls mellan tillkommande fastigheter.
- Byggrätter har delvis placerats med hänsyn till befintliga stenmurar för att kunna bevara delar av dem och därmed kulturmiljöns läsbarhet i landskapet.
- Planbestämmelserna för betesmark och åker bevarar delar av det befintliga natur- och kulturmiljölandskapet.
- Anpassning har gjorts så att en åkerholme kan bevaras.
- En skötselplan har upprättats för att upprätthålla driften. Därmed kommer hävden av ekhagen sannolikt att bibehållas. En fortsatt hävd av betesmarken är viktig för att den inte ska växa igen och därmed förlora sina värden. Slätterängen kommer sannolikt att genom skötselplanen restaureras och fortsätta att hävdas med slätter.
- En planbestämmelse reglerar hustyp (suterräng eller på pelare), för att stora utfyllnader ska undvikas inom den byggrätt där höjdskillnaderna är som störst.

Ytterligare förslag på skadebegränsande åtgärder: Ytterligare krav på anpassningsåtgärder kan ställas i exploateringsavtal, till exempel terränganpassning och kulörval. Exploatering av alla fastigheter som ligger i kraftig slänt bör göras med hänsyn till landskapet. Stora schakter och utfyllnader bör undvikas. Höga stödmurar i betong är ett främmande inslag på platsen och påverkar upplevelsevärdena på platsen negativt. Eventuella stödmurar bör i stället utföras som terrasseringsar med lägre stenmurar, liksom de murar som finns på platsen idag.

Nollalternativ/Framskrivet nuläge

Nollalternativet innebär att planerad utbyggnad ej kommer till stånd. Landskapet lämnas oförändrat på Bianäset. Upplevelsevärdena från sjön och Torpön i form av glest bebyggt kulturlandskap omgärdat av tät skog består. Tillgängligheten till Bianäset förbättras inte för friluftslivet, men besökare kan i gengäld fortsatt uppleva kulturmiljölandskapet som det ser ut idag på platsen.

6.8 Jordbruksmark

Förutsättningar

Underlag för bedömningen av jordbruksmark är jordbruksmarkens användning år 2020 av (Jordbruksverket 2020). Lantbruksenhetens åkerklassificering från 1971. Jordbruksverkets ängs och betesmarksinventering TUVA (2021). Länsstyrelsens Östergötlands karttjänst Östgötakartan (Länsstyrelsen Östergötland 2022). Naturvärdesinventering av (Calluna 2021).

Jordbrukslandskapets utseende kring Sommen är en följd av inlandsisens avsättningar av finkornigt material som är mycket bördigt.

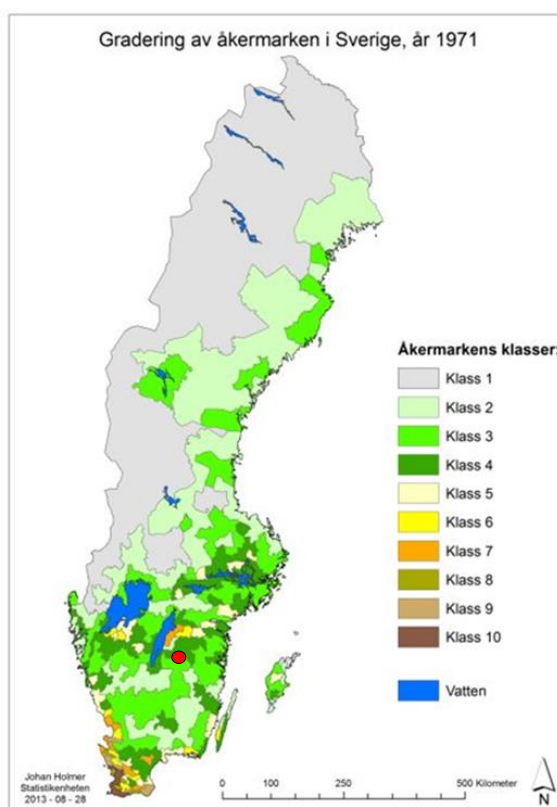
Jordbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap 4§ MB. Jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller annan anläggning om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

År 2021 uppgick Sveriges jordbruksmark till 3 miljoner hektar, vilket motsvarar 7,5 procent av den totala landarealen i Sverige (Jordbruksverket 2020). Östergötland län har stora jordbruksarealer och slättlandskap. Totalt finns i Östergötland 201 255 ha jordbruksmark vilket utgör 23 % av landarealen inom länet. I Ydre kommun fanns år 2020 totalt 3500 ha åkermark och totalt 3 754 ha betesmark (Jordbruksverket 2020).

År 1971 genomförde Lantbruksstyrelsen en klassning av Sveriges åkermarker och delade in marken i en tiogradigskala utifrån förutsättningarna för ekonomisk avkastning, klass 10 innebär högst förutsättningar och klass 1 lägsta (Figur 20). Jordbruksmarken i Ydre kommun har klass 3.

Skalan för att klassa jordbruksmark har visat sig vara otillräcklig för att värdera jordbruksmark, och en ny metod är under framtagning. Den nya metoden fokuserar mer på markens lämplighet, exempelvis för rationaliserat jordbruk eller för stärkande av ekosystemtjänster.

I översiktsplanen för Ydre kommun från 2013 beskrivs att kommunens ambition är att det öppna jordbrukslandskapet bibehålls, att jord och skogsbruksmarkens förmåga att producera livsmedel och biomassa och virke värnas, att den biologiska mångfalden stärks samt att näringsläckage från jord- och skogsbruksmark minskar. Vidare beskrivs det som viktigt att

Figur 20. Klassning av Sveriges åkerjordar 1971. Bianäset markerat med rött i kartan. (Klassningen är gjord på en skala avseende ekonomiskt avkastningsvärde baserat på skördestatistik från 1969 års 421 skördeskadeområden. Klass 10 är åkermarker med högst avkastningsvärde) Källa: Lantbruksstyrelsen.

bevara det öppna och variationsrika odlingslandskapet genom att stärka det småskaliga jordbruket med djurhållning och skötsel av ängs- och betesmarker” (Ydre kommun 2013).

Jord- och skogsbruket är en dominerande näringsgren i kommunen. Det är angeläget att ett aktivt jord- och skogsbruk kan bedrivas även fortsättningsvis. Det är också viktigt att utveckla och starta nya verksamheter inom de gröna näringarna. Det gäller både inom turistnäringen och träindustrin. Jord- och skogsbruket ska bedrivas inom de ramar olika lagstiftningar anger samt med hänsyn till andra intressen såsom bevarandointressen för kultur- och naturmiljön (Ydre kommun 2013).

Figur 21. Bilden visar en av åkrarna som brukas för vallodling i planområdet.

Ydre kommun har en högre sysselsättning inom jord- och skogsbruk 16%, jämfört med i övriga Sverige där sysselsättningen inom näringarna ligger på 2% (Ydre Kommun 2021).

I Ydre kommun har antalet jordbruksföretag minskat sedan 1950-talet medan arealen har ökat hos de som finns kvar. Detta visar på att det småskaliga jordbruket alltmer ersätts med ett rationaliserat jordbruk. Utvecklingen av jordbruket mot rationalisering tyder på att småskaliga jordbruk blir mindre betydelsefulla ur produktionssynpunkt.

Figur 22. Jordbruksmark i planområdet, åkermark markerat med orange i kartan och betesmark med rosa. Källa: Länsstyrelsen Östergötland 2021.

I planområdet bedrivs idag ett småskaligt jordbruk där åkermark brukas för vallodling, totalt brukas 2,58 ha som åker i området (Figur 22). I mitten av planområdet finns åkermark som kommer att tas i anspråk för bebyggelse, se (Figur 22, block nr 1 & 2).

I Tuva, Jordbruksverkets ängs och betesmarks inventering (2021) finns följande information om betesmarken i området. I planrådets västra del finns två block med betesmark (Figur 23).

Båda betesmarkerna är välhävdade ekhagar som idag betas av får. Hagarna har inslag av grova och vindkrokiga ekar och död ved. Det högra blocket är 3,80 ha och det vänstra 0,40 ha.

I en svacka vid planområdets västra del finns ett block på 0,57 ha som troligen har betats tidigare men inte gör i dagsläget.

Vid naturvärdesinventering av Calluna (2021) identifierades en slåtteräng vid gårdscentrat bakom ladan med en mycket artrik flora och flera fridlysta hotade kärlväxter.

Figur 23. Betesmarker i och i nära anslutning till planområdet från Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering, TUVA. Källa: Jordbruksverket 2021.

Jordbruk är av nationellt intresse och jordbruksmark får enligt 3 kap 4 § miljöbalken tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och då detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Påverkan

Planförslaget innebär en förändrad markanvändning inom planområdet. Två mindre jordbruksblock om totalt ca 1,11 ha som i dagsläget brukas som åker med vallodling tas i anspråk för bebyggelse, se (Figur 22, block nr 1 & 2).

En liten del av åkermarken i områdets nordvästra del tas i anspråk för att fungera som promenadstig ned till badplats och bryggor, promenadstigen ska även vid behov kunna användas av utryckningsfordon.

Genomförandet innebär också att en liten del av ekhagen tas i anspråk för att räta ut en kurva längs den befintliga grusvägen.

Effekt och konsekvens

Sammantaget bedöms planförslaget ge måttliga konsekvenser på jordbruksmarken i området sett ur ett försörjningsperspektiv.

Planen bedöms ge stora effekter på det lokala värdet för jordbruksmarken i planområdet. När 1,11 ha jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse. Enligt planförslaget tas även en liten del av ekhagen i anspråk för att räta ut vägen i vid en kurva.

Sett i ett större perspektiv för Ydre kommun bedöms planen ge små negativa konsekvenser eftersom marken i planområdet inte lämpar sig för ett rationaliserat jordbruk, sett ur ett försörjningsperspektiv.

Sammantaget bedöms konsekvenserna av planen ge måttliga konsekvenser på jordbruksmark.

Skadebegränsande åtgärder

- Genom den skötselplan som upprättas i samband med planförslaget kommer hävden av ekhagen bibehållas, en fortsatt hävd av betesmarken är viktig för att den inte ska växa igen och förlora sina värden.
- Slätterängen kommer sannolikt genom skötselplanen att restaureras och fortsätta att hävdas med slätter, att marken restaureras och fortsätter slå skapar förutsättning för att en hävd gynnad och näringsfattig flora.
- I byggprocessen bör matjordsöverskottet som uppkommer vid exploatering användas för att förbättra befintliga åkrar.

Nollalternativ/Framskrivet nuläge

Nollalternativet innebär att ingen jordbruksmark tas i anspråk och nuvarande markanvändning fortskrider.

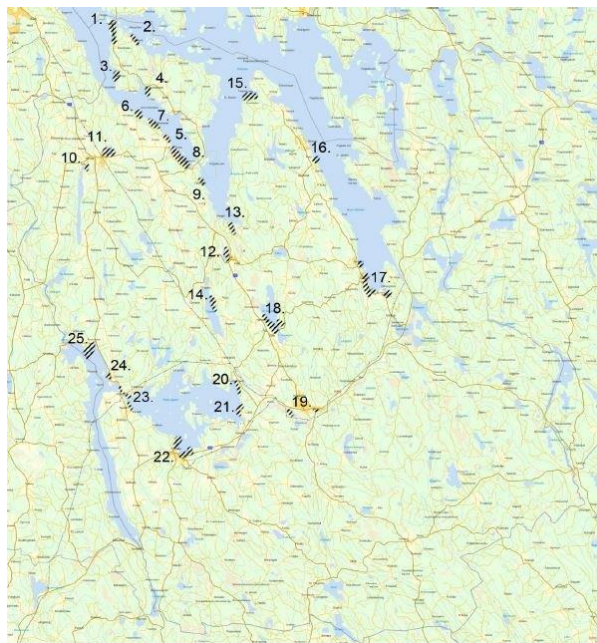
7 Kumulativa effekter

Exploateringen på Bianäset bedöms inte ge en påtaglig skada på någon av de behandlade miljöaspekterna. Som mest ger planförslaget måttliga konsekvenser på natur- och kulturmiljö. Inte heller arter påverkas på ett sådant sätt att tillfredställande nivå av lokal population påverkas, men om liknande områden på flera ställen runt sjön i ianspråk tas bör detta utredas.

Planförslaget utgör inte heller någon påtaglig skada på riksintresset för friluftsliv med dess upplevelsevärden kopplade till orörd natur och tystnad. Däremot kan kumulativa negativa effekter påtagligt skada dessa värden om samtliga LIS-områden som är planerade längs samma kustremsa exploateras (Torpa Kyrkby och Sunnanå, ÖP 2013, Figur 24).

Det finns också risk för ytterligare kumulativa effekter när fler kommuner bygger ut LIS-områden längs med Sommens stränder. Ökad exploatering kan också leda till att förutsättningarna för fisk- och fågellivet försämras, vilket utgör en negativ konsekvens för riksintressets uttalade värden. Samtidigt kan det finnas ett värde i att koncentrera exploateringar till vissa delar av sjön, exempelvis för att kunna erbjuda olika typer av samhällsservice, samtidigt som andra delar behålls helt opåverkade.

Fortsatt planering och exploatering runt sjön Sommen bör därför ske utifrån en övergripande analys och i samordning med övriga kommuner som gränsar till sjön.

Figur 24. Kartan visar utpekade LIS områden längs sjön Sommen. Källa: Ydre kommuns översiktsplan 2013.

8 Uppfyllelse av miljömål

De nationella miljömål (Sveriges miljömål) som kopplas till Bianäset är: Giftfri miljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar.

- Giftfri miljö. Planförslaget innebär att utsläppen till vatten av en rad skadliga ämnen ökar. Nivåerna bedöms via reningsåtgärder hållas på så låga nivåer att påverkan blir mycket liten.
- Ingen övergödning. Utsläppen av kväve och fosfor till Sommen ökar då planförslaget genomförs. Utsläppen är dock av mindre omfattning om påverkan på målet liten negativ.
- Levande sjöar och vattendrag, Både utsläpp av metaller och av övergödande ämnen till Sommen ökar vid planförslagets genomförande. Ökningen är dock begränsad. Viss påverkan vid anläggandet av nya bryggor sker i strandzonen där det dock saknas underlag för bedömning av lokal påverkan. Liten negativ påverkan.

- Ett rikt odlingslandskap - Planförslaget bidrar både positivt- och negativt till måluppfyllelse av "ett rikt odlingslandskap". Negativ eftersom jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse och exploateras. Positiv genom att en skötselplan upprättas så att sannolikt slätter på ängen bibehålls och att betesmarken hålls öppen genom bete.
- God bebyggd miljö - Planförslaget har en positiv påverkan på målet "God bebyggd miljö", genom att den möjliggör bostäder i ett attraktivt strandnära läge i ett utpekad LIS område.
- Ett rikt växt- och djurliv - Planförslaget innebär en både positiv och negativ påverkan på målet "Ett rikt växt- och djurliv". Negativ eftersom planen påverkar biotopskyddade rösen och stenmurar samt exploaterar en liten del av skogsmark. Positiv genom att en skötselplan upprättas för att bevara området biologiska kulturarv genom bete och slätter.
- Levande skogar - Planförslaget innebär en både positiv och negativ påverkan på målet. Negativ genom att en liten del av området skogsmark exploateras. Positiv genom att skogen längs sjön sparas som "natur" och på så sätt bevaras och tillgängliggörs för friluftsliv.
- Bevarade natur- och kulturmiljövärden - Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.

Nedan följer en avstämning av huvudalternativet och nollalternativet mot de relevanta nationella miljökvalitetsmålen. Markeringens färg ger vägledning kring vilken grad miljökvalitetsmålet gynnas eller ej. Hur miljökvalitetsmålen relaterar till de globala hållbarhetsmålen för hållbar utveckling 2030 illustreras med målens bilder för relevant mål.

Tabell 5. Samlad bedömning miljömål.

Positiva	Inga	Marginella	Små	Måttliga	Stora	Mycket stora
Mål	Planförslag				Nollalternativ	
God bebyggd miljö	Planförslaget har en positiv påverkan på målet "God bebyggd miljö", genom att den möjliggör bostäder i ett attraktivt strandnära läge i ett utpekad LIS område.	●			Nollalternativet har ingen påverkan på miljömålet.	○
Begränsad klimatpåverkan	Planförslaget kommer att ha en liten negativ påverkan på klimatet genom materialanvändning och påverkan från resor och transporter.		●		Nollalternativet har ingen påverkan på miljömålet.	○
Giffri miljö	Planförslaget kommer att ha en liten negativ påverkan på miljömålet genom ökat utsläpp av bland annat metaller från dagvatten.		●		Nollalternativet har ingen påverkan på miljömålet.	○
Ingen övergödning	Ett visst ökat tillskott av näringsämnen från dagvatten och avlopp kommer att ske. Påverkan är marginellt negativ.		●		I nollalternativet kvarstår de enskilda avloppen. Påverkan är marginellt negativ.	●
Levande sjöar och vattendrag	Ett visst ökat tillskott av näringsämnen från dagvatten och avlopp kommer att ske. Påverkan från anläggande av bryggor. Påverkan är marginellt negativ.		●		Nollalternativet har ingen påverkan på miljömålet.	○
Ett rikt odlingslandskap	Planen har både en positiv och negativ påverkan på målet ett rikt odlingslandskap, eftersom jordbruksmark tas i anspråk, men också upprätthålls genom den framtagna skötselplanen.		●		I ett framskrivet nuläge kommer delar av marken inom planområdet fortsätta att brukas för småskaligt jordbruk vilket har en positiv påverkan på målet.	●
Ett rikt växt- och djurliv	Planförslaget innebär en både positiv och negativ påverkan på målet. Negativ eftersom planen påverkar biotopskyddade rösen och stenmurar samt exploaterar en liten del av skogsmark. Positiv eftersom en skötselplan upprättas för att bevara områdets naturvärde på sikt genom slätter och bete.		●		Många av de hotade arter som finns i planområdet i dag har koppling till kulturlandskapet. Vid ett framskrivet nuläge utan skötselplan finns risk att ången inte slås och att ekhagen växer igen, vilket har en negativ påverkan på växt och djurlivet i området.	●
Levande skogar	Planen har en liten negativ påverkan på målet, eftersom den oexploaterad skog i anspråk för bebyggelse.		●		I ett framskrivet nuläge kommer ingen skog att exploateras vilket har en positiv påverkan på målet.	●

9 Samlad bedömning

Den övergripande bedömningen av påverkan från ny detaljplan är att med redan genomförda anpassningar och med genomförda föreslagna skyddsåtgärder kommer de lokala miljökonsekvenserna att begränsas till liten eller måttlig negativ konsekvens för i stort sett samtliga betydande miljöaspekter. För friluftslivet kommer negativ och positiv konsekvens att ta ut varandra och resultera i en neutral bedömning.

De kumulativa konsekvenserna är antingen svårbedömda eller mer tydligt negativa – vi saknar exempelvis underlag för att kunna bedöma hur aktuell detaljplan tillsammans med andra exploateringar nu och på sikt kan komma att påverka bevarandestatus för särskilt känsliga arter. För riksintresset för friluftsliv finns risk för betydande negativa konsekvenser om flera av de i ÖP utpekade LIS-områdena exploateras och bidrar till att de unika kvalitéerna för riksintresset försämras eller helt förloras, exempelvis upplevelsen av vild natur, tystnad och avskildhet. Samtidigt kan det finnas ett värde i att koncentrera exploateringar till vissa delar av sjön för att kunna erbjuda olika typer av samhällsservice samtidigt som andra delar behålls helt opåverkade.

En övergripande analys av påverkan på riksintresset och till det knutna betydande miljöaspekter rekommenderas därför i den fortsatta planeringen liksom samordning med andra till Sommen gränsande kommuners planarbete.

I nollalternativet sker ingen exploatering och planområdet kommer att vara opåverkat. Ingen ökad tillgänglighet för friluftslivet kommer att ske men samtidigt behålls kvaliteter som orörd natur, tystnad samt läsbarheten i landskapet. Det är dock troligt att exploatering i stället kommer att ske av något av de andra utpekade LIS-områdena varför likartade konsekvenser men på annan plats kommer att uppstå.

Tabell 6. Samlad miljöbedömning.

<i>Positiva</i>	<i>Inga</i>	<i>Marginella</i>	<i>Små</i>	<i>Måttliga</i>	<i>Stora</i>	<i>Mycket stora</i>

Miljöaspekt	Nollalternativ	Aktuellt planförslag
Naturmiljö	Neutral konsekvens	Måttliga konsekvenser
<i>Biotopskydd</i>	Neutral konsekvens	Små konsekvenser
<i>Växter</i>	Neutral konsekvens	Inga eller små positiva konsekvenser, om skadebegränsande åtgärder följs.
<i>Fåglar</i>	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
<i>Fladdermöss</i>	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
Kulturmiljö	Neutral konsekvens	Måttliga konsekvenser
Friluftsliv och rekreation	Neutral konsekvens	Neutral konsekvens
Landskapsbild	Inga konsekvenser	Marginellt negativa
Jordbruksmark	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
Dagvatten	Neutral konsekvens	Små - måttliga konsekvenser
MKN och vattenmiljö	Marginellt negativa	Små - måttliga konsekvenser

10 Uppföljning

Enligt 6 kap. 11 § punkt 7 i miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Det finns krav på att redovisa dessa åtgärder i beslutet att anta planen, eller i en särskild handling i anslutning till beslutet. När en plan eller ett program som omfattas av kravet på en strategisk miljöbedömning har antagits, ska den beslutande myndigheten eller kommunen skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet faktiskt medför. Anledningen till detta är att så tidigt som möjligt fånga upp sådan betydande miljöpåverkan som tidigare inte har identifierats så att den går att avhjälpa. (6 kap. § 19).

Det yttersta ansvaret för uppföljningen har den kommun eller myndighet som har antagit planen eller programmet.

För uppföljning av MKN och dagvatten sker miljöövervakning inom ramen för recipientkontroll vatten. Recipientkontroll av Sommen samordnas av Motala Ströms Vattenvårdsförbund som bedriver miljöövervakning inom hela Motala ströms avrinningsområde. För Sommen finns fem provtagningspunkter. Vid övervakningen undersöks återkommande vattenkemin. Det är även viktigt att kontroll av att de föreslagna dagvattenåtgärderna från dagvattenutredningen utförs.

En skötselplan planeras att upprättas för att bevara och utveckla områdets värden. Bland annat bör mark som tidigare hävdats fortsätta hävdas genom slätter och bete. Kommunen behöver se till att området sköts enligt upprättad plan.

Under byggnadsskedet är det viktigt att naturvärden och biotopskydd inte påverkas av maskiner, och att invasiva arter inte sprids till området genom förorenade massor med aktiv fröbank.

För att inte påverka fladdermöss bör belysning bör kontrolleras så att den inte riktas in i ekhagen eller strandkanten. Under byggskedet bör belysning kontrolleras så att den inte riktas in skogspartier/brynmiljöer.

För att inte störa fåglar bör byggtiden begränsas under fåglarnas häckningsperiod från 1 april - 31 juli.

11 Referenser

- Artdatabanken. (2022a). *Drillsnäppa, Östergötlands län*. (Hämtat 2022-03-07). [Fyndkartor - Artfakta från SLU Artdatabanken](#)
- Artdatabanken. (2022b). *Entita, Östergötlands län*. (Hämtat 2022-03-07) [Fyndkartor - Artfakta från SLU Artdatabanken](#)
- Artdatabanken. (2022c). *Mindre hackspett, Östergötlands län*. (Hämtat 2022-03-07). [Fyndkartor - Artfakta från SLU Artdatabanken](#)
- Ignell Malmrot, H. (2022). Inventering av fladdermöss – Bianäset i Ydre kommun, 2022. Calluna AB.
- Jordbruksverket. (2020). *Jordbruksmarkens användning 2020. Slutlig statistik*. (Hämtat 2023-03-01). [Jordbruksmarkens användning 2020. Slutlig statistik - Jordbruksverket.se](#)
- Jordbruksverket. (2021). *Databasen Tuva*. (Hämtat 2023-03-01). [Databasen TUVA - Jordbruksverket.se](#)
- Lantbruksstyrelsen 1971. *PM: Översiktlig gradering av åkermarken i Sverige*. Planeringsenheten, Kungliga lantbruksstyrelsen 1971-02-11.
- Länsstyrelsen Jönköping (2001). *Samlat program för ett uthålligt nyttjande av sjön Sommen. Program för sjön Sommen*. (Hämtat 2023-03-03). [FULLTEXT01.pdf \(diva-portal.org\)](#)
- Länsstyrelsen Östergötland. (2014). *Område av riksintresse för friluftsliv i Östergötlands län, Sommen. FE 02 Sommen_ Värdebeskrivning (3).pdf*
- Länsstyrelsen Östergötland. (2022). *Geodataportal, lantbruk*. (Hämtat 2023-03-01). [Östgötakartan \(lansstyrelsen.se\)](#)
- Miljösamverkan Sverige (2022). *Otillåten försämring och äventyrarbegreppet* [online]. Tillgänglig: <https://www.miljosamverkansverige.se/miljoskydd/mkn-vatten-och-tillsyn-miljofarlig-verksamhet/grunder-om-mkn-vatten/otillaten-forsamring-och-aventyrar-begreppet/> [2023-03-01]
- Naturvårdsverket. (2014a). *Odlingsröse i jordbruksmark*. (Hämtat 2023-03-01). [Beskrivning och vägledning för biotopen Odlingsröse i jordbruksmark i bilaga 1 till förordningen \(1998:1252\) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. \(naturvardsverket.se\)](#)
- Naturvårdsverket. (2014b). *Stenmur i jordbruksmark*. (Hämtat 2023-03-01). [Webb pdf-bilaga \(naturvardsverket.se\)](#)
- Radar arkitektur. (2023). *Vystudie Bianäset, Ydre kommun. Bedömningsunderlag för miljöbedömning av påverkan, effekter och konsekvenser för landskapet*. 2023.02.20
- Ramboll. (2021). *Ydre kommun, Bianäset DP Ydre kommun. Geoteknisk undersökning för en ny detaljplan med tillhörande rapport*.
- Riktvärdesgruppen (2009). *Förslag till riktvärden för dagvattenutsläpp*. (Hämtat 2023-03-01). http://stormtac.com/admin/Uploads/Riktvarde_n_dagvatten_feb_2009.pdf
- Sahlin, E och Gustafsson, R. (2022). *Fågelinventering i Bianäset Torpa 1:72, Ydre kommun, 2022*, Calluna AB.
- Sandsten, H. (2022). Muntlig information och mejl.
- Schagerström, H. (2022) Watersystems. Muntlig information och mejl.

SMHI, Vattenweb. (Hämtat 2023-02-23). [Vattenwebb - Analys- och scenariverktyg för övergödning i sötvatten \(smhi.se\)](#)

Tranås Ydre Släktforskarförening. *Torpa*. (Hämtat 2023-03-01) (länk: https://www.tranasydre.se/?page_id=69)

VISS. *Sommen Västra*. (Hämtat 2023-03-01). Tillgänglig på: <https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA68009474>

Ydre kommun. (2004). Fördjupad översiktsplan för Torpa kyrkby i Ydre kommun.

Ydre kommun. (2011). *Vindkraftsplan*, Samrådshandling.

Ydre kommun. (2013). *Naturvårdsprogram. 05 12 526 Bianäsets ekskog och gråalar, 05 12 552 Sommen*.

Ydre kommun. (2013). *Översiktsplan. En plan för utveckling och förbättring av Ydrebygden*. (Hämtad 2023-03-01) <https://www.ydre.se/ydre-kommun/bygga-bo-och-miljo/samhallsplanering/oversiktsplanering>

Bilaga 1 – Översiktsplan 2013

Nedan finns de mål och strategier angivna som kan kopplas till planen.

1. Ydre ska vara en egen kommun
2. Hela Ydre ska leva – hållbar utveckling av både tätort och landsbygd

Ydres tätorter, kyrkbyar och landsbygd ska utvecklas mot ett långsiktigt socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart samhälle. Kulturhistoriska kvaliteter ska tas tillvara och utvecklas. Det öppna odlingslandskapet ska behållas och utvecklas.

Del av strategi:

Utveckla samhällsservice av god kvalitet i samverkan med andra aktörer såsom grannkommuner, näringsliv och föreningsliv. Öka kyrkbyarnas roll för samhälls- och kommersiell service.

3. Ydre ska bli ett attraktivt alternativ till staden

Ydres attraktiva kultur- och naturmiljöer ska bli ett alternativ för välutbildade, barnfamiljer och andra som söker alternativ till städernas livsformer.

Del av strategi:

Utveckla boendemiljöer i tätorterna, i anslutning till kyrkbyarna och på landsbygden. Ta tillvara sjönära lägen till både rekreation och attraktiva boendemiljöer. Erbjud nya sjönära exploateringar i anslutning till befintlig bebyggelse och med hänsynstagande till effekter på miljö och landskap.

4. Ydre ska utveckla ett framtida näringsliv utifrån egna förutsättningar

Ydres långa tradition av gröna näringar anpassas och utvecklas till behoven i dagens samhälle.

Del av strategi:

Prioritera de gröna näringarna och besöksnäringen. Använda Ydres attraktiva kultur- och naturmiljö i utvecklingen av besöksnäringen. I nära samarbete med näringslivet utveckla turistnäringen.

5. Ydre ska vara en öppen kommun

Bilaga 2. Metod för konsekvensbedömning

Metoden för bedömning av miljökonsekvenser i detta uppdrag följer den metod som Calluna använder när en MKB tas fram för detaljplaner, se Figur 1.

Figur 25. Illustration över Callunas arbete med MKB-processen som görs i 4 steg. En stor del av arbetet med anpassningar och framtagande av ny kunskap görs under steg 2, Process och analys. Under det steget avgränsas MKB i samråd med Länsstyrelsen och planförslag och skissutkast anpassas genom dialog mellan kommunen och Calluna.

Kunskapsinsamling till bedömningarna sker genom besök på plats samt tidigare framtagna utredningar, underlag från kommunen och Länsstyrelsen samt eftersök på internet.

Miljöbedömningsprocessen innebär att förslag tas fram för hur anpassningar kan göras för att undvika negativ påverkan och effekt.

Vid konsekvensbedömning av planen används Naturvårdsverkets, Boverkets, Vattenmyndigheten och SMHI:s underlag och riktlinjer för miljö.

Nollalternativ och andra eventuella alternativ studeras. En avstämning har gjorts mot tidigare framtagna planer och program.

Påverkan är det fysiska ingrepp som genomförandet av planen medför. Effekten definieras som den störning i miljön som uppstår av planens fysiska påverkan, och den kan vara positiv eller negativ. Den negativa effekten kan vara betydande, måttlig eller liten. Om ingen effekt uppstår blir det inga konsekvenser.

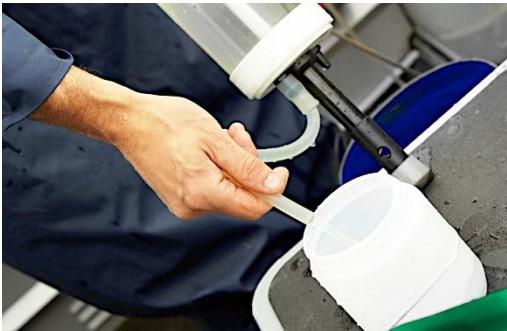
Bedömningen av miljökonsekvenser sker genom att väga samman effekten av påverkan med de olika miljöaspekternas värde i en matris, se tabell 1. Bedömning av värde sker utifrån objektiva värdegrunder som är specifika för respektive miljöaspekt. Värdeskalan är indelad i högt, måttligt eller lågt värde.

Identifierade värden redovisas under nuläge för varje miljöaspekt. Formellt utpekade värden redovisas under skyddade områden.

Tabell 7. Miljöbedömningens konsekvensskala. Bedömningen utgår ifrån intressets värde och effektens omfattning. Grönt indikerar positiva konsekvenser. Gult till rött avser negativa konsekvenser.

	positiva konsekvenser		
Positiv effekt	måttliga konsekvenser	stora konsekvenser	mycket stora konsekvenser
Betydande effekt	små konsekvenser	måttliga konsekvenser	stora konsekvenser
Måttlig effekt	marginella konsekvenser	små konsekvenser	måttliga konsekvenser
Liten effekt	inga konsekvenser		
Ingen effekt	inga konsekvenser		
	Lågt värde	Måttligt värde	Högt värde

Hemsida: www.calluna.se • E-post: info@calluna.se • Telefon växel: 013-12 25 75

Huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping